

ЗАКОН

ЗА ФИЗИЧЕСКИТЕ ЛИЦА И МЕРКИТЕ ЗА ПОДКРЕПА

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Предмет

Чл. 1. Този закон урежда правоспособността и дееспособността на физическите лица, както и условията за предоставяне на подкрепа при извършване на конкретни правни действия.

Правоспособност

Чл. 2. Всяко физическо лице от момента на своето раждане придобива способността да бъде носител на права и задължения.

Дееспособност

Чл. 3. С навършване на 18 - годишна възраст лицата стават пълнолетни и напълно способни чрез своите действия да придобиват права и да поемат задължения от свое име.

Малолетни

Чл. 4. (1) Лицата, които не са навършили 14-годишна възраст са малолетни.
(2) Малолетните могат без чуждо съдействие да сключват обикновени дребни сделки, които са обичайни за тяхната възраст, ако изпълнят задължението си в момента на сключване на договора или непосредствено след това.
(3) Във всички останали случаи правни действия от името на малолетните се извършват вместо тях от законните им представители.

Непълнолетни

Чл. 5. (1) Лицата от 14 години до навършване на 18-годишна възраст са непълнолетни.
(2) Непълнолетните могат сами да сключват обикновени дребни сделки за задоволяване на текущите им нужди и да разполагат с това, което са придобили със своя труд.

(3) Непълнолетните могат самостоятелно да сключват и сделки, от които да придобиват само права, без да се натоварват със задължения.

(4) В останалите случаи непълнолетните извършват правни действия със съгласието на техните родители или попечители.

Глава втора **МЕРКИ ЗА ПОДКРЕПА**

Определяне на мерки за подкрепа

Чл. 6. (1) Всяко пълнолетно лице, което в резултат на интелектуално затруднение, психично разстройство или деменция, изпитва сериозни затруднения в процеса на вземане на решения за извършване на конкретни правни действия има право на мерки за подкрепа, които се определят по реда на този закон.

(2) Сериозни затруднения по ал. 1 са случаите, в които лицето:

1. не разбира информацията, на която се основава решението за извършване на конкретното правно действие, или

2. не оценява характера и последиците на възможните решения за конкретното правно действие, или

3. не може да направи връзка между информацията по т. 1 и оценката по т. 2 в процеса на вземане на конкретно решение.

(3) Не се счита за сериозно затруднение по смисъла на ал. 2 невъзможността на лицето да изразява самостоятелно волята и предпочитанията си чрез обичайно приетите средства за комуникация, ако то използва подходящи за неговото състояние начини и средства, включително невербални форми на комуникация, визуално представяне и други.

(4) Подкрепата за извършване на конкретни правни действия се изразява в определяне на мерки за подкрепа за:

1. извършване на действия по управление и разпореждане с вещни права и парични средства;

2. сключване на сделки;

3. вземане на решения за лечение;

4. вземане на решения за и участие в административни и съдебни производства.

(5) Извършеното от лицето по ал. 1 упълномощаване по общия ред не се прекратява при определяне на мерки за подкрепа, освен ако такова прекратяване е предвидено в съдебното решение по чл. 26, ал.4.

Самостоятелно упражняване на права

Чл. 7. (1) Мерки за подкрепа не се определят за:

1. сключване и искане за прекратяване на брак;

2. съставяне на завещание;

3. упражняване на правото на сдружаване;

4. упражняване на репродуктивните права.

(2) Правата по ал. 1 се упражняват самостоятелно, след подходящо консултиране на лицето.

(3) Недействителни са мерките за подкрепа при вземане на решения за упражняване на права по ал. 1.

(4) При сключване и прекратяване на брак, лицето по чл. 6, ал. 1 получава подходяща консултация по реда на чл. 7 от Семейния кодекс.

(5) Всяко лице по чл. 6, ал. 1 има право на съобразена с възможностите му консултация относно упражняване на неговите репродуктивни права, която се извършва от медицински специалист, определен от управителя на съответното лечебно заведение със заповед.

Принципи при определяне на мерките за подкрепа

Чл. 8. (1) Мерките за подкрепа се определят при спазване на следните принципи:

1. необходимост на всяка мярка;
2. зачитане на желанията и предпочитанията на лицето;
3. пропорционалност, срочност и гъвкавост;
4. избягване на конфликт на интереси и неправомерно влияние;
5. изчерпателност на мерките за подкрепа спрямо прилагането на защитните мерки по глава четвърта.

(2) Мерките за подкрепа се определят само при установена необходимост в съответствие с чл. 6, ал. 1 и 2.

(3) Мерките за подкрепа се определят в съответствие с нуждите и сериозните затруднения на лицето по чл. 6, ал. 2.

(4) Мерките за подкрепа се определят само за извършване на конкретни правни действия по чл. 6, ал. 4, като съдът може да определи мотивирано различни мерки за подкрепа на едно и също лице.

(5) Във всички случаи съдът определя срок на мярката за подкрепа, който не може да бъде по-дълъг от две години.

(6) В рамките на срока по ал. 5 всяка мярка за подкрепа може да бъде преразгледана, отменена и заменена с друга.

(7) Мерките за подкрепа се основават на избора на лицето и са съобразени с неговите желания и предпочитания.

(8) При определяне на мерките за подкрепа съдът следи за недопускане на:

1. заместване на волята на подкрепения с волята на подкрепящия;
2. конфликт на интересите на подкрепения и подкрепящия;
3. неправомерно влияние от страна на подкрепящия.

(9) За подкрепящо лице може да бъде избрано само лице, с което подкрепеният има доверителна връзка съгласно чл. 11.

(10) При определяне на защитните мерки по глава четвърта съдът обсъжда неприложимостта на прилагането на мерките за подкрепа по чл. 10, ал. 1.

Същност и цел на мерките за подкрепа

Чл. 9. (1) Мерките за подкрепа целят улесняване на личното упражняване на права от лицата по чл. 6, ал. 1.

(2) Мерките по ал. 1 са определени от съда форми на съдействие за:

1. разясняване смисъла на конкретно правно действие и неговите последици;
2. подпомагане на комуникацията между лицето по чл. 6, ал. 1 и останалите страни, участващи или засегнати от конкретно правно действие;
3. подпомагане на лицето по чл. 6, ал. 1 да изрази желанията и предпочитанията си по разбираем за другите лица начин;
4. оказване на друго съдействие, свързано с т. 1-3.

Видове мерки за подкрепа

Чл. 10. (1) Мерките за подкрепа са:

1. установяване и одобряване на лице, което е в доверителна връзка с лицето по чл. 6, ал. 1 и определяне на конкретните правни действия, за които ще бъде предоставена подкрепата;

2. установяване и одобряване на лице, което е в доверителна връзка с лицето по чл. 6, ал. 1 за даване на съгласие при вземане на решения за извършване на конкретните правни действия при условията на чл. 22, посочени в съдебното решение;

3. налагане на ограничение за разпореждане с имущество над определена стойност;

4. одобряване на предварителна декларация по чл. 19 от лицето, което има нужда от подкрепа.

(2) Мярката по ал. 1, т. 3 може да бъде определена само по искане на лицето по чл. 6, ал. 1.

(3) В случаите, когато не може да бъде определена нито една мярка по ал. 1, съдът може да започне производство по глава четвърта.

Доверителна връзка

Чл. 11. (1) Доверителна е връзката между подкрепящ и подкрепен, която е осъзната от всеки един от тях и има траен характер.

(2) Подкрепен е пълнолетно лице, за което са налице условията по чл. 6, ал. 1 и 2 и е определена поне една мярка за подкрепа по чл. 10, ал. 1.

(3) Подкрепящ е пълнолетно лице, което е определено да оказва подкрепа по чл. 10, ал. 1 и да съдейства на подкрепения при извършването на конкретни правни действия, съобразно желанията и предпочитанията на подкрепеното лице.

(4) Подкрепящото лице е длъжно:

1. да предава по най-достовоерен начин решението на подкрепения;

2. да действа в изключителен интерес на подкрепения при отчитане на неговите желания и предпочитания.

(5) Доверителната връзка изключва отношения на неправомерно влияние, насилие, злоупотреба на подкрепения от страна на подкрепящия.

Лица, които не могат да бъдат подкрепящи

Чл.12. (1) Не може да бъде подкрепящ лице:

1. което е осъдено с влязла в сила присъда за умишлено престъпление;

2. което е страна по висящи съдебни производства, в които участва и подкрепеното лице;

3. което ръководи или работи в социална услуга от резидентен тип – по отношение на лицата, които ползват тази услуга;

4. за което е установено виновно и/или недобросъвестно изпълнение на задълженията на подкрепящо лице, включително неправомерно влияние, насилие, злоупотреба или манипулация на подкрепения;

5. срещу което е издадена заповед за защита по Закона за защита от домашното насилие.

(2) Мярката за подкрепа се прекратява, ако обстоятелствата по ал. 1 настъпят или станат известни след нейното определяне.

(3) Прекратяването по мярката за подкрепа не засяга правните действия, извършени от подкрепеното лице с помощта на подкрепящия, преди нейното прекратяване и вписването на това обстоятелство в регистъра на населението.

Глава трета **ПОДКРЕПЕНО ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ**

Определение

Чл. 13. (1) Подкрепеното вземане на решения е мярка за подкрепа по чл. 10, при която подкрепящото лице, одобрено по реда на чл. 10, т. 1, 2 и 4, при условията на доверителна връзка подпомага подкрепеното лице за изразяване на неговите желания и предпочитания при вземане на решения за извършването на конкретни правни действия.

(2) Подкрепеното вземане на решения винаги се основава на личния избор на подкрепеното лице.

(3) Подкрепеното вземане на решения се прилага само за срока и за правните действия, определени в съдебното решение по чл. 26, ал.4.

Орган по подкрепено вземане на решения

Чл. 14. (1) Орган по подкрепено вземане на решения е кметът на общината по постоянния адрес на лицето.

(2) Органът по подкрепено вземане на решения:

1. отбелязва в регистъра на населението лицата с определена мярка за подкрепа, определената мярка за подкрепа, подкрепящото лице/подкрепящите лица и срока на мярката;

2. вписва в регистъра на населението договорите по чл. 15;

3. вписва в регистъра на населението предварителните декларации по чл. 20;

4. вписва в регистъра на населението информация за образуваните производства и постановените съдебни решения по чл. 26, ал. 4;

5. поддържа регистър на лицата, организиращи дейността на индивидуалните съвети по чл. 33;

6. изготвя доклади за изпълнение на мерките за подкрепа и състоянието на лицето, когато такива са изискани от съда.

(3) Органът по подкрепено вземане на решения може да поиска определяне на мерки за подкрепа по реда на чл. 12.

(4) Кметът на общината с писмена заповед може да възложи функциите по ал. 2 и 3 на определено лице/лица от общинската администрация.

Договор за подкрепено вземане на решения

Чл. 15. (1) С договора за подкрепено вземане на решения подкрепящото лице, определено по реда на чл. 10, ал. 1, т. 1 се задължава безвъзмездно и съобразно желанията и предпочитанията на подкрепеното лице да го подпомага при самостоятелното извършване на правните действия, посочени в съдебното решение.

(2) Договора по ал.1 се сключва на основание влязло в сила съдебно решение за определяне на мярка за подкрепа по чл. 10, ал. 1, т. 1.

(3) При подаване на молба за определяне на мярката по чл. 10, ал. 1, т. 1, молителят представя проект на договор за подкрепено вземане на решения с минимално съдържание съгласно изискванията на чл.17, който се одобрява от съда.

(4) Ако договорът е непълен или не отговаря на изискванията на закона и добрите нрави, съдът дава указания и срок за отстраняване на недостатъците.

(5) Съдът може да определи различни подкрепящи лица за извършване на отделни правни действия. В този случай се утвърждават различни договори с всеки подкрепящ, като съдът може да даде указания за изготвяне на проект на договор за подкрепа със съответните подкрепящи лица и в хода на съдебното производство.

Действие на договора

Чл. 16. (1) Когато съдът е определил различни подкрепящи лица за извършването на отделни правни действия, подкрепеният сключва договор за подкрепено вземане на решения с всеки подкрепящ поотделно. Не може да има повече от един подкрепящ за едно и също правно действие.

(2) Договорът за подкрепено вземане на решения се сключва за срока, определен в съдебното решение по чл.15, ал.1.

(3) Договорът има сила за страните от датата на одобряването му от съда, а за третите лица – от момента на вписването му в регистъра на населението.

(4) В случай, че подкрепеният и подкрепящият са сключили помежду си повече от един договор за едно и също правно действие, валиден е последният договор, вписан в регистъра на населението.

Задължително съдържание на договора

Чл. 17. Договорът за подкрепено вземане на решения включва:

1. определяне на подкрепящо лице по реда на чл. 10, ал. 1, т. 1;
2. конкретното правно действие, за което е определена мярката за подкрепа;
3. задълженията за съдействие;
4. срок;
5. факти и обстоятелства, които имат значение за оказване на подкрепата.

Права и задължения на подкрепения и подкрепящия

Чл. 18. (1) Подкрепеното лице извършва правни действия самостоятелно, освен ако в съдебното решение по чл. 16, ал. 1 не е предвидено друго.

(2) Подкрепеното лице е длъжно да уведомява подкрепящия за своите намерения да вземе конкретни решения и/или да извърши правно действие, предмет на договора.

(3) Подкрепящото лице е длъжно да изпълнява определените от съда задължения в договора лично, което може да включва:

1. оказване на съдействие на подкрепеното лице, чрез обяснение по достъпен начин на необходимата информация за вземане на конкретно решение и/или оказване на съдействие за консултиране със специалисти, среща и комуникация с лица, засегнати от решението и други лица;

2. оказване на съдействие на подкрепеното лице за получаване на всякаква информация, консултация и/или документи, необходими за вземане на конкретното решение в достъпен формат;

3. подпомага подкрепеното лице да вземе и да изрази своето решение относно конкретните правни действия, основано на неговите желания и предпочитания;

4. следи за правилното и точно изпълнение на решенията на подкрепеното лице;

5. не разглашава фактите, станали му известни във връзка с изпълнението на задълженията по договора по чл. 16, ал. 1 и съхранява получените по този повод документи;

6. уведомява лицата, засегнати от правното действие, че то се извършва в условията на подкрепено вземане на решения.

(4) Всяко трето лице може да поиска подкрепящото лице да удостовери чрез подписа си, че правното действие по ал. 1 е извършено в условията на подкрепено вземане на решения.

(5) Подписът на подкрепящото лице не замества подписа на подкрепения, необходим за извършването на правното действие.

(6) При възникване на сериозен риск от накърняване на имуществени права на подкрепеното лице и/или сериозен риск за здравето и живота му, подкрепящото лице е длъжно да уведоми съда, като поиска предприемане на мерки по глава IV.

(7) При прекратяване на доверителната връзка подкрепящото лице е длъжно да уведоми съда за необходимостта от установяване и определяне на друг подкрепящ.

(8) Подкрепеното лице има право самостоятелно да поиска от съда предприемане на мерки по ал. 6 и 7.

Прекратяване на договора за подкрепено вземане на решения

Чл. 19. (1) Договорът за подкрепено вземане на решения се прекратява:

1. с изтичане на срока, за който е сключен;
2. след извършване на конкретното правно действие, за което е сключен, ако предметът на договора е изпълнен;
3. при условията на чл. 18, ал. 6
4. при прекратяване на доверителната връзка между страните, установено по съдебен ред;
5. поради обективна невъзможност на някоя от страните за изпълнение на договора;
6. при отпадане на нуждата от подкрепа за самостоятелно упражняване на права, за които мярката е определена;
7. с едностранно изявление на подкрепеното лице;
8. с едностранно изявление на подкрепящото лице;
9. при смърт на някоя от страните.

(2) В случаите по ал. 1, т. 5 и 6 прекратяването на договора се извършва по съдебен ред.

(3) Подкрепеното лице има право по всяко време едностранно да прекрати договора за подкрепено вземане на решения, което се одобрява от съда.

(4) Подкрепящото лице има право едностранно да прекрати договора при неизпълнение на задължението за уведомление по чл. 18, ал. 2 от страна на подкрепеното лице. В този случай подкрепящият незабавно уведомява органа за подкрепено вземане на решения и предприема действия за преразглеждане на мярката за подкрепа.

(5) Във всички случаи на прекратяване на договора за подкрепено вземане на решения, подкрепящото лице е длъжно незабавно да информира органа по подкрепено вземане на решения, който отбелязва прекратяването на договора в регистъра на населението.

(6) В случай, че след прекратяването на договора няма определена от съда друга мярка за подкрепа по чл. 10 и подкрепеното лице все още отговаря на условията по чл. 6, ал. 1, органът по подкрепено вземане на решения може да поиска от съда да определи друга мярка за подкрепа.

Предварителна декларация

Чл. 20. (1) Всяко пълнолетно лице има право с предварителна декларация в писмена форма да посочи едно или повече лица, от които съдът да определи негови

подкрепящи, както и да изрази други свои желания и предпочитания, които да бъдат съобразени, в случай че възникнат условията на чл. 6 ал. 1.

(2) Към молбата за одобряване на предварителна декларация, молителят представя проекта на декларация, в която може да посочи:

1. определено лице, което упълномощава да извършва конкретни действия по чл. 6, ал. 4 от негово име;

2. конкретни правни действия по чл. 6, ал. 4, за извършването на които да го представлява определено лице, а ако упълномощените представители са повече от едно лице – всяко лице за кое действие да го представлява;

3. конкретно лице, което не може да бъде определено за представител за всички или конкретни действия по чл. 6, ал. 4;

4. условия, при които декларацията влиза в сила или се прекратява действието ѝ;

5. ограничителни мерки, които според лицето е допустимо да бъдат определени и за какви правни действия се отнасят;

6. срок, за който мерките по т. 5 се прилагат;

7. специфични обстоятелства, различни от посочените в този закон, които водят до промяна на упълномощените лица;

8. забрана за предприемане на определени действия, свързани с правата и личността му, в случай, че изпадне в състоянието по чл. 6, ал. 1;

9. други въпроси, имащи значение за упражняване на правата му и извършването на конкретните правни действия по чл. 6, ал. 4.

(3) Съдът одобрява или не одобрява проекта на декларация. Ако декларацията не отговаря на изискванията на закона и добрите нрави, съдът дава указания и срок за отстраняване на недостатъците.

(4) Съдът одобрява предварителната декларация само в случай, че за лицата, посочени в нея като упълномощени представители е налице доверителна връзка.

(5) Съдът изпраща одобрената декларация в тридневен срок до органа за подкрепено вземане на решения по постоянния адрес на декларатора, за вписване в регистъра на населението.

Действие на предварителната декларация

Чл. 21. (1) Вписаната в регистъра на населението предварителната декларация влиза в сила за подкрепящото и подкрепеното лице от датата на влизане в сила на съдебното решение, с което тя е одобрена.

(2) В случай, че изпълнението на предварителната декларация е напълно или частично невъзможно, или не са налице предпоставките по чл. 11, ал. 1 и условията по чл. 12, съдът може да изключи нейното действие, като изрично посочва и мотивира това в съдебното решение.

(3) Предварителната декларация има действие за третите лица от дата на вписването ѝ в регистъра на населението.

(4) Предварителната декларация може да бъде оттегляна или променяна от лицето, което я е направило с нова декларация, включително и в рамките на съдебното производство по този закон. Промените имат действие от датата на постановяване на съдебното решение.

(5) Влязла в сила предварителна декларация не изключва възможността лицето - декларатор да сключва самостоятелно обикновени дребни сделки за задоволяване на текущите си нужди и да разполага с това, което е придобило със своя труд.

Съвместно вземане на решения

Чл. 22. (1) Съвместното вземане на решения е форма на подкрепено вземане на решения в случаите, когато е определена мярка за подкрепа по чл. 10, ал. 1, т. 2.

(2) При съвместното вземане на решения конкретното правно действие, посочено в съдебното решение по чл. 10, ал. 1, т. 2, се извършва от подкрепеното лице със съгласието на подкрепящото лице.

(3) Подкрепящото лице при условията на съвместно вземане на решения оказва подкрепата и дава съгласието си лично, като:

1. има задълженията на подкрепящ по чл. 18, ал. 3,
2. дава съгласие за правните действия, определени в съдебното решение по чл. 10, ал. 1, т. 2.

(4) По искане на подкрепения или на подкрепящия, съдът може да определи условията, при които мярката е приложима, както и предпоставките за прекратяване на действието ѝ.

Отговорност на подкрепящия

Чл. 23. При неизпълнение на своите задължения подкрепящото лице дължи на подкрепеното лице обезщетение за вреди, настъпили от неизпълнение на неговите задължения.

Искане за определяне на мерки за подкрепа

Чл. 24. (1) Определяне на мерки за подкрепа може да бъде поискано с искова молба до районния съд по настоящ адрес на лицето, за което се иска определяне на мярка от следните лица:

1. лицето по чл. 6, ал. 1;
2. роднини на лицето по чл. 6, ал. 1 по права линия;
3. брат или сестра на лицето по чл. 6, ал. 1;
4. съпруг на лицето по чл. 6, ал. 1;
5. близък на лицето по чл. 6, ал. 1, с когото имат доверителна връзка;
6. органа по подкрепено вземане на решения.

(2) Ако лицето по чл. 6, ал. 1 няма настоящ адрес или той не може да бъде установен, исковата молба се подава до районния съд по постоянния му адрес.

(3) В исковата молба се посочват предпочитаните мерки за подкрепа, за какви конкретни правни действия и за постигане на какви цели се иска тяхното определяне.

(4) Във всяко положение на делото ищецът може да иска от съда да допусне обезпечение на иска, ако представи доказателства, че без обезпечение интересите на лицето, за което се иска определяне на мерки за подкрепа, няма да бъдат защитени.

(5) Обезпечаване на иска се допуска по реда на глава тридесет и четвърта от Гражданския процесуален кодекс.

Действие на решението за определяне на мерки за подкрепа

Чл. 25. (1) Отношението между подкрепен и подкрепящ възниква по силата на съдебно решение за определяне на мярка за подкрепа по чл. 10, ал. 1, т. 1, 2 и 4.

(2) За различни правни действия съдът може да определи различни подкрепящи лица.

(3) За едно и също правно действие съдът може да определи само едно подкрепящо лице.

(4) Съдът проверява дали на подкрепения са достатъчно разяснени смисълът и последиците на конкретни мерки, и на другите алтернативни мерки с по-нисък

интензитет, дали е избегнат възможен конфликт на интереси и дали върху волята на подкрепения не е оказано неправомерно влияние.

Съдебно производство

Чл. 26. (1) При определяне на мерките за подкрепа по чл. 10 съдът изследва:

1. наличието на условията по чл. 6, ал. 1 и 2 за прилагане на мерки за подкрепа;
2. наличието на доверителна връзка между лицето, за което се иска определяне на мярка за подкрепа и лицето, което се иска да бъде определено за подкрепящ;
3. желанията и предпочитанията на лицето, за което се иска определяне на мярка за подкрепа;
4. наличието на конфликт на интереси;
5. дали спрямо лицето, за което се иска определяне на мярка за подкрепа, не е оказано неправомерно влияние, манипулация, насилие или злоупотреба;
6. наличието на обстоятелствата по чл. 12, ал. 1.

(2) Съдът разглежда незабавно искането по чл. 12, ал. 1 с участието на лицето, за което се иска определяне на мярка за подкрепа, негови роднини и близки, лицето, което се иска да бъде определено за подкрепящ и органа за подкрепено вземане на решение.

(3) Съдът изслушва лицата по ал. 2 и събира допълнително доказателства по реда на Гражданския процесуален кодекс.

(4) Съдът се произнася с решение, с което:

1. определя подкрепеното и подкрепящото лице и признава за установено, че между тях има доверителна връзка;
2. определя мярката за подкрепа по чл. 10, ал. 1 и конкретните действия по чл. 6, ал. 4, за които се прилага;
3. определя срока на действие на мярката по т. 2.

(5) Съдът съобщава служебно на органа по подкрепено вземане на решения по постоянния адрес на лицето за вписване на определената мярка за подкрепа в регистъра на населението, като органът извършва вписването в тридневен срок, освен в случаите на чл. 19, ал. 5.

(6) Всички определени от съда мерки за подкрепа влизат в сила за страните от датата на съдебното решение, а за всички трети лица от датата на вписването им в регистъра на населението.

Обжалване на мярката за подкрепа

Чл. 27. (1) Решението по чл. 26, ал. 4 подлежи на незабавно изпълнение, но може да бъде обжалвано от лицата по чл. 24, ал. 1 по реда на Гражданския процесуален кодекс пред въззивния съд в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

(2) Обжалването по ал. 1 не спира изпълнението на решението, освен ако въззивният съд не постанови друго до постановяване на окончателното решение. Решението на въззивния съд е окончателно.

Преразглеждане на мярката за подкрепа

Чл. 28. (1) Най - късно до един месец преди изтичане на срока на мярката за подкрепа, съдът, който е постановил съдебното решение за нейното определяне, изисква информация за състоянието на лицето и насрочва делото за ново разглеждане.

(2) Информацията по ал. 1 може да се изисква от:

1. подкрепеното лице;
2. подкрепящото лице;
3. роднини и близки на подкрепеното лице;

4. органа по подкрепено вземане на решения.

(3) Лицата по чл. 24, ал. 1 могат по всяко време да искат преразглеждане на определената от съда мярка за подкрепа.

(4) Съдът по всяко време може да поиска от подкрепящото лице и органа за подкрепено вземане на решения отчет за изпълнение на мерките за подкрепа и информация за състоянието на подкрепеното лице.

Трети лица

Чл. 29. (1) Вписаните в регистъра на населението мерки за подкрепа са задължителни за всички лица.

(2) Всяко лице, на което е известно, че определено действие се извършва в условията на подкрепено вземане на решения е длъжно в рамките на своите възможности и/или компетентност да предостави:

1. информацията, с която разполага, позволяваща на подкрепеното лице да разбере характера, значението и последиците на конкретното правно действие,

2. достатъчно време за обсъждане между подкрепеното и подкрепящото лице на характера и значението на конкретното правно действие и неговите последици.

(3) При извършване на сделки за разпореждане с недвижими имоти или формални сделки с имущество нотариуса, при който се изповядва сделката, задължително определя двуседмичен срок, в който на лицето е направено допълнително консултиране.

(4) При неизпълнение на задължението по ал. 2 се дължи обезщетение за неправомерно увреждане по общия ред.

Глава четвърта

ПРОИЗВОДСТВО ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗАЩИТНИ МЕРКИ В СИТУАЦИЯ НА РИСК

Определение

Чл. 30. (1) Производството за определяне на защитни мерки в ситуация на риск е особено съдебно производство за определяне на мерки за защита на лице по чл. 6, ал. 1 в случай на сериозна опасност за неговото здраве и/или за непосредствена и значима загуба на неговото имущество.

(2) Определяне на защитни мерки се предприема само в случай, че:

1. са изчерпани всички възможности за определяне на мерки за подкрепа по чл. 10, ал. 1;

2. се налага да се вземе неотложно решение, а е налице сериозно противоречие между подкрепеното лице и подкрепящия, което прави невъзможно ефективното прилагане на определената мярка за подкрепа по чл. 10, ал. 1.

(3) Определянето на защитни мерки в ситуация на риск се предприема само за извършване на действия, свързани с:

1. избор на местоживеене на лицето, което има нужда от подкрепа;

2. разпореждане с недвижими имоти, с движими вещи чрез формална сделка, с влогове или с ценни книги, принадлежащи на лицето, което има нужда от подкрепа;

3. избор на лечение за лицето, което има нужда от подкрепа, извън случаите на оказване на медицинска помощ при спешни състояния или извън случаите по чл. 155 от Закона за здравето.

(4) Защитните мерки са решения на съда относно извършването на действията по ал. 3, които се прилагат за срок не по-дълъг от 6 месеца.

Действия на съда

Чл. 31. (1) Производство за определяне на защитни мерки в ситуация на риск се открива незабавно от съда по реда на глава двадесет и осма от Гражданския процесуален кодекс и това обстоятелство веднага подлежи на вписване в регистъра на населението.

(2) При определянето на защитните мерки съдът изследва:

1. действителните желания и предпочитания на лицето;
2. причините и конкретните обстоятелства, които налагат предприемането на защитни мерки;
3. наличието на изрично изразена воля от лицето относно действията по чл. 30, ал. 3, включително и по реда на чл. 19;
4. състоянието на лицето, което се нуждае от подкрепа и възможностите му да вземе самостоятелно решението;
5. оказаната подкрепа за вземане на решението преди образуване на съдебното производство;
6. наличието на обстоятелствата по чл. 12, ал. 1 по отношение на лицата, които се предлага да бъдат включени в индивидуалния съвет по чл. 33.

(3) Съдът разглежда незабавно делото с участието на лицето, за което се иска определяне на защитни мерки, негови роднини и близки, подкрепящите лица, ако има определени такива, и органа, по чието искане е образувано производството.

(4) При тълкуването на действителните желания и предпочитания по чл. 30, ал. 2, т. 1 съдът обсъжда:

1. видимото поведение и състояние на лицето;
2. доколко са предприети всички необходими усилия, за да може лицето да вземе решението самостоятелно;
3. обстоятелствата, свързани с поддържащото лечение;
4. минали и настоящи желания, решения, поведение и ценности на лицето;
6. мнението на близките на лицето.

Свикване на индивидуален съвет

Чл. 32. (1) Ако съдът установи, че са налице основанията по чл. 30, ал. 1-3, с определение задължава органа за подкрепено вземане на решение да свиква индивидуалния съвет по чл. 33.

(2) Съдът се произнася с определение, с което:

1. определя лицата, които се включват в индивидуалния съвет по предложение на органа по подкрепено вземане на решения ;
2. определя срок, в който индивидуалния съвет докладва за предложеното решение;
3. определя лице от администрацията на органа за подкрепено вземане на решения, което да организира дейността на индивидуалния съвет.

Индивидуален съвет

Чл. 33. (1) За всяко лице, за което се провежда производството по чл. 30 се създава индивидуален съвет с определен поименен състав.

(2) В индивидуалния съвет по ал. 1 участват следните лица:

1. лицето, на което са определени защитни мерки, ако това е възможно;
2. роднини и близки на лицето, на което са определени защитни мерки;
3. представители на общинската администрация, определени от органа по подкрепено вземане на решения;
4. представители на дирекция „Социално подпомагане”, когато защитната мярка е избор на местоживеене,
5. лекуващият лекар, когато защитната мярка е за извършване на действия по чл. 30, ал. 3, т. 3.

6. доставчикът на социални услуги, в случай че лицето ползва такива.

(3) В съвета могат да участват и юридически лица с нестопанска цел, определени за осъществяване на дейност в обществена полза и други лица, които познават състоянието на лицето, възможността му да взема решения и неговите действителни желания и предпочитания.

(4) В съвета по ал. 1 не могат да участват лица, за които е налице някое от обстоятелствата по чл. 12, ал. 1.

(5) Органът по подкрепено вземане на решения свиква среща на индивидуалния съвет в срок до една седмица от датата на определеното на съда по чл. 32, ал. 2.

Доклад на индивидуалния съвет

Чл. 34. (1) Индивидуалният съвет обсъжда поставените от съда въпроси, които имат значение за вземане на решението по чл. 30, ал. 2.

(2) От заседанието на индивидуалния съвет се подготвя доклад, който се изпраща незабавно до съда от органа за подкрепено вземане на решение.

(3) Съдът може да изслуша лицата по чл. 26, ал. 2, както и членовете на сформирания конкретен индивидуален съвет и да събира допълнително доказателства по реда на Гражданския процесуален кодекс.

Съдебно решение за постановяване на защитни мерки

Чл. 35. (1) Въз основа на доклада по чл. 34, съдът се произнася с решение, с което:

1. решава въпросите по чл. 30, ал. 3;
2. определя срока на действие на защитните мерки;

(2) Защитната мярка се налага за срок, не по-дълъг от 6 месеца.

(3) Съдът съобщава служебно на органа по подкрепено вземане на решения по постоянния адрес на лицето за вписване на решението по ал. 1 в регистъра на населението, като органът извършва вписването в тридневен срок.

(4) Решението по ал. 5 може да се обжалва пред въззивния съд по реда на Гражданския процесуален кодекс.

(5) Съдът може да постанови незабавно изпълнение на решението, независимо от правото на обжалване по ал. 4, ако отлагането на изпълнението може да осуети целта на защитата.

Изпълнение на решението за защитни мерки

Чл. 36. (1) С откриването на производството и вписването на това обстоятелство в регистъра на населението се спира временно действието на всички други мерки за подкрепа за същото правно действие, за които е поискано определяне на защитни мерки

за периода на производството и срока на действие на защитната мярка. Други мерки по повод на същото правно действие, за които е поискано определяне на защитни мерки не могат да се определят докато трае производството. Започналите производства за определяне на мерки за подкрепа се спират до приключване на производството за определяне на защитни мерки и изтичане на срока за който са определени.

(2) Индивидуалният съвет осигурява необходимата подкрепа за лицето, следи за изпълнение на защитните мерки от отговорните органи и организации и докладва периодично пред съда и органа по подкрепено вземане на решения.

(3) Лицето, което организира дейността на индивидуалния съвет:

1. следи доколко лицата, включени в съвета участват и вземат решения без да са налице упражняване или създаване на възможности за неправомерно влияние или конфликт на интереси с цел придобиване на облага;

2. полага усилия за откриване на близки на лицето, нуждаещо се от закрила;

3. представя доклади за развитието на случая пред съда, постановил защитната мярка;

4. има право да получи от органа по подкрепеното вземане на решения възнаграждение за труда си.

(4) Възнаграждението на лицето по ал. 3 се определя от органа за подкрепено вземане на решение.

Прекратяване на производството за определяне на защитни мерки в ситуация на риск и преустановяване на действието на защитната мярка

Чл. 37. (1) Производството за определяне на защитни мерки в ситуация на риск се прекратява, в случай че:

1. съдът установи, че не са налице условията на чл. 25;

2. в хода на производството настъпи промяна на обстоятелствата, която изключва приложението на мерките;

3. с изтичане на срока, посочен в съдебното решение за определяне на защитните мерки;

(2) Защитните мерки преустановяват действието си с изтичане на срока за който са наложени или в случай, че бъдат прекратени от съда.

(3) Съдът разпорежда незабавното вписване в регистъра на населението на прекратяването на производството и преустановяване на действието на защитните мерки.

(4) С прекратяването на производството по определяне на защитни мерки се възобновяват действащите до откриването на производството мерки за подкрепа, освен ако не е поискано тяхното преразглеждане. Ако прекратяването на производството не е вписано в регистъра, защитните мерки преустановяват действието си от датата на съдебното решение по ал.2

Глава пет

ОБЯВЯВАНЕ НА ОТСЪСТВИЕ

Назначаване на представител

Чл. 38. (1) Когато някой изчезне и няма сведения за него, районният съд по постоянен адрес на отсъстващия по молба на заинтересованите или по искане на прокурора, назначава лице, което да го представлява, като извършва действия на управление и взема други мерки за запазване на неговите интереси.

(2) Представителят се назначава с предимство измежду роднините или близките на отсъстващия.

(3) Ако отсъстващият има законен представител, друг представител не се назначава.

(4) Когато отсъстващият има пълномощник, представител се назначава само за онези работи, които пълномощникът няма право да извършва.

Обявяване на лицето за отсъстващо

Чл. 39. Ако отсъствието продължи повече от една година, съдът, по искане на заинтересованите или на прокурора, обявява лицето за отсъстващо.

Въвод във владение

Чл. 40. (1) Лицата, които се явяват наследници на обявения за отсъстващ по времето, за което се отнася последното известие за него, могат да искат от съда да бъдат въведени във временно владение на имотите му.

(2) От деня на въвода пълномощието и представителството, ако има такива, се прекратяват.

Действия относно имотите

Чл. 41. (1) Въведените във владение имат право да управляват имотите на отсъстващия, да го представляват пред съд и пред други места и лица и да се ползват от приходите на имотите му.

(2) Те не могат да отчуждават, да ипотекират, да залагат имотите или да извършват други действия на разпореждане, освен в случаите на нужда, или при очевидна полза за отсъстващия, и то с разрешение на районния съд.

Временни права

Чл. 42. (1) Заветниците и лицата, които имат права зависещи от смъртта на отсъстващия, могат да искат да бъдат допуснати временно да се ползват от тия права.

(2) Изпълнението на задълженията спрямо отсъстващия, които се погасяват с неговата смърт, като издръжка и др. се спира.

Връщане

Чл. 43. (1) Ако се окаже, че отсъстващият е жив, въведените във владение лица са длъжни да върнат само доходите, които са събрали след поканата за връщане на имота.

(2) Определението за обявяване на отсъствието се отменя.

Последно известие и обявяване на смърт

Чл. 44. (1) След като изтекат пет години от деня, за който се отнася последното известие за отсъстващия, съдът по искане на прокурора или на всеки заинтересован, обявява неговата смърт.

(2) Обявяването на смъртта може да стане и без да е обявено отсъствието на лицето.

Обявяване на смърт при военни действия

Чл. 45. Когато някой е изчезнал при военни действия или при друго събитие, което дава основание да се предполага, че той е загинал, смъртта може да бъде обявена, ако са изтекли две години от прекратяването на военните действия или от събитието.

Момент на смъртта

Чл. 46. (1) Съдът определя деня, а по възможност и часа на предполагаемата смърт.

(2) При липса на данни, за момент на смъртта се приема денят, за който се отнася последното известие.

Правни последици

Чл. 47. Обявената с решението на съда смърт поражда същите правни последици, които произтичат от действителната смърт на лицето.

Връщане

Чл. 48. (1) Ако се окаже, че обявеният за умрял е жив, той може да иска:

1. имотите, които са налице, отчуждените по безвъзмезден начин имоти, всичко, което е придобито срещу отчуждените по възмезден начин имоти, и цената, която се дължи от трети лица срещу извършените отчуждения;

2. имотите отчуждени по възмезден начин, ако приобретателят в момента на придобиването е знаел, че обявеният за умрял е жив;

3. изпълнението на задълженията по чл. 42, ал. 2, от деня на поканата.

(2) Прекратеният брак не се възстановява.

Точна дата на смъртта

Чл. 49. Ако след решението за обявяване предполагаемата смърт се установи по съдебен ред точната дата на действителната смърт на лицето, неговите наследници към тази дата могат да упражнят само правата по чл. 48, ал. 1 по т. 1 и т.2.

Управление и разпореждане с имуществото на лица, изпаднали в кома

Чл. 50. (1) Правилата на чл. 28 се прилагат за лицата, които са в кома, установена с медицинско заключение. Правомощията на представителя възникват в момента на назначаването му и се преустановяват с прекратяването на състоянието на кома.

(2) Извършването на действия на разпореждане с недвижими имоти, с движими вещи чрез формална сделка и с влогове, както и с ценни книги, принадлежащи на лицето, което е в кома, се допуска с разрешение на районния съд по настоящия му адрес, ако разпореждането не противоречи на интереса на лицето.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. За заварените случаи на лица под запрещение към датата на влизане на закона в сила се прилага мярката за подкрепа по чл. 10, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 22.

§ 2. (1) До разглеждането на случая от съда, настойникът и попечителят има правата и задълженията на подкрепящ по чл. 22, като се приема, че е налице доверителна връзка с подкрепеното лице.

(2) Органът по настойничеството и по попечителството изпълнява функциите на орган за подкрепено вземане на решения, като в 6 - месечен срок от влизане в сила на

закона създава архив на всички документи за лицата, които са били поставени под запрещение.

§ 3. (1) За заварените висящи съдебни дела за поставяне под запрещение, по които няма постановено решение до влизане в сила на този закон, съответният съд определя срок, в който страните да приведат исквата си молба в съответствие с разпоредбите на този закон. Ако указанията не бъдат изпълнени в дадения срок, производството се прекратява.

(2) Ако делото е висящо пред второинстанционен съд или пред Върховен касационен съд, съдът го прекратява, след което го изпраща на първоинстанционния съд за изпълнение на процесуалните действия по ал. 1.

§ 4. Законът за лицата и семейството (Обн., ДВ, бр. 182 от 1949 г., изм. и доп. бр. 193 от 1949 г., бр. 12 от 1951 г., бр. 12 и 92 от 1952 г., бр. 15, 16 и 89 от 1953 г., бр. 90 от 1955 г., бр. 90 от 1956 г., бр. 50 от 1961 г., бр. 23 от 1968 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 41 от 1985 г., бр. 46 от 1989 г., бр. 20 от 1990 г., бр. 15 от 1994 г., бр. 67 от 1999 г., бр. 81 от 2000 г., бр. 120 от 2002 г.) се отменя.

§ 5. В Семейния кодекс (Обн., ДВ, бр. 47 от 2009 г., изм. и доп., бр. 74 и бр. 82 от 2009 г., бр. 98 и 100 от 2010 г., бр. 82 от 2012 г., бр. 68 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 7 се правят следните изменения:

а) В ал.1 основният текст се изменя така: „Не може да сключи брак лице, което е свързано с друг брак“, а точки 1 и 2 се отменят.

б) Създават се ал. 3 и 4:

„(3) Всяко лице, което отговаря на условията на чл. 6 от Закона за физическите лица и мерките за подкрепа и желае да сключи брак, задължително трябва:

1. да получи по подходящ начин предварително информация за евентуалните последици от неговите желаниа. Същата информация трябва да получи и партньора, с който предстои да се сключи брака.

2. да получи по подходящ начин информация за правната същност и последиците от гражданския брак, вкл. за отношенията между съпрузите, прекратяването на брака и родителските права и задължения. Същата информация трябва да получи и партньора, с който предстои да се сключи брака.

3. да получи подкрепа при необходимост от тълковник при сключването на брака.

(4) Информирането и подкрепата се осигуряват от органа по подкрепено вземане на решение.“

2. В чл. 9, ал.1 се правят следните изменения:

а) Основният текст се изменя така:

“(1) Всеки от встъпващите в брак представя на длъжностното лице по гражданското състояние декларация, че не съществуват пречките за сключване на брак по чл. 7“

б) Точка 2 и точка 3 се отменят.

3. В чл. 18 ал. 2 думите „или ограничено запретени“ се заличават.

4. В чл. 84, ал.3 думите „лишени от родителски права или поставени под пълно запрещение“ се заменят с „или лишени от родителски права“.

5. В чл. 89, ал.4 думите „или поставени под запрещение“ се заличават.

6. В чл. 90, ал. 2 се правят следните изменения:

- а) В т. 2 думите „поставени под ограничено запрещение“ се заличават.
- б) Точка 3 се отменя.
- 7. В чл. 153 се правят следните изменения:
 - а) В ал.1 изречение първо думите „поставени под пълно запрещение“ се заличават, а изречение второ се отменя.
 - б) В ал. 2 изречение първо думите „поставени под пълно запрещение“ и изречение второ се заличават.
- 8. В чл. 155, ал.3 изречение второ се заличава.
- 9. В чл. 156, ал. 1 думите „или на поставения под пълно запрещение“ се заличават.
- 10. В чл. 160, ал. 1 думите „или на поставения под пълно запрещение“ се заличават.
- 11. В чл. 164 ал. 3 се отменя.
- 12. В чл. 172 текстът на ал. 1 става основен текст, а ал. 2 се отменя.
- 13. В чл. 173 се правят следните изменения:
 - а) Алинея 2 се отменя.
 - б) В ал. 3 думите „и 2“ се заличават.
 - в) Алинея 4 се отменя.

§ 6. В Гражданския процесуален кодекс (Обн., ДВ, бр. 59 от 2007 г., изм. и доп. бр. 50 от 2008 г., изм. с Решение № 3 на Конституционния съд на РБ - бр. 63 от 2008 г.; бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 12, 19, 42; Решение № 4 на Конституционния съд на РБ - бр. 47 и 82 от 2009 г., бр. 13, 100, Решение № 15 на Конституционния съд на РБ - бр. 5 от 2011 г.; бр. 45, 49 и 99 от 2012 г., бр. 15 и бр. 66 от 2013 г., бр. 53 и 98 от 2014 г., бр. 50 от 2015 г., доп. бр. 15 от 2016 г.) се правят следните изменения и допълнения:

- 1. В чл. 28 се правят следните изменения и допълнения:
 - а) В ал. 2 думите „и ограничено запретените“ се заличават.
 - б) В ал.3 думите „по чл. 4, ал. 2 от Закона за лицата и семейството“ се заменят с „по чл.4, ал.2 от Закона за физическите лица и мерките за подкрепа“=
 - в) В ал. 4 думите „и поставените под пълно запрещение“ се заличават.
 - г) Създават се ал. 5 и ал. 6 със следното съдържание:
 - „(5) Лицата с мерки за подкрепа или мерки за защита в ситуация на риск по реда на Закона за физическите лица и мерките за подкрепа или поставени под запрещение по реда на Закона за лицата и семейството /отм./ извършват съдопроизводствените действия лично.
 - (б) Юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност могат да встъпят във висящ процес като заинтересована страна за защита правата и интересите на лицата по ал. 5“
- 2. В чл. 106 в заглавието и в основния текст думите „или поставени под пълно запрещение“ се заличават.
- 3. В чл. 177, ал. 2 в изречение първо думите „или поставена под пълно запрещение“, и в изречение второ думите „поставена под ограничено запрещение“ се заличават.
- 4. Създава се нова глава двадесет и осма:

„Глава двадесет и осма
**„ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ПО РЕДА НА ЗАКОНА ЗА
ФИЗИЧЕСКИТЕ ЛИЦА И МЕРКИТЕ ЗА ПОДКРЕПА“**

Чл. 336. (1) Определяне на мерки за подкрепа или защитни мерки в ситуация на риск може да бъде поискано с искова молба до окръжния съд по настоящ адрес от самото лице, от роднина по права линия, брат или сестра, съпруг, от близък, с когото е изградена връзка на доверие, или от органа по подкрепено вземане на решения.

(2) Ако лицето е настанено в лечебно заведение, съдът изисква сведения за неговото състояние.

(3) В исковата молба по ал. 1 се посочват предпочитаните мерки, а също така и за какви конкретни правни действия и за постигане на какви цели се иска тяхното определяне

Чл. 337. Съдът изслушва лицето, за което се иска определяне на мерки. Когато лицето е в лечебно заведение или здравословното му състояние не позволява да присъства лично в съдебно заседание, съдът е длъжен да придобие непосредствени впечатления за него чрез личен контакт, включително чрез посещение извън сградата на съда.

Чл. 338. (1) Съдът се произнася по исковата молба след изслушване на лицето и на негови близки. Ако това се окаже недостатъчно, съдът пристъпва към събиране на други доказателства.

(2) При необходимост съдът назначава експертиза и изисква становище от доставчик на социална услуга за лица с увреждания, в случаите когато лицето ползва такава, както и от ръководителя на лечебното заведение, когато лицето е настанено за лечение. Експертизата и становището изследват наличието на сериозни затруднения по смисъла на чл. 6, ал. 2 от Закона за физическите лица и мерките за подкрепа.

(3) Съдебното решение не може да се основава само на психиатрична експертиза или само на медицинско обсъждане на увреждането.

(4) След влизане в сила на решението, с което се постановяват мерки за подкрепа или защитни мерки в ситуация на риск, съдът съобщава за това на съответния орган по подкрепено вземане на решения.

Чл. 338а. В съдебното производство за определяне на мерки за подкрепа и защитни мерки в ситуация на риск се спазват следните принципи:

1. Спазване на конфиденциалност, като делото се разглежда при закрыта врата, а съдебните решения се публикуват само след заличаване на данните, идентифициращи участниците.

2. Осигуряване на подходящи условия и среда за лицето.

3. Изчерпателност и активност на съда.

4. Специализация, като делото се разглежда само от съдия, преминал подходящо обучение.

5. Зачитане на желанията и предпочитанията на лицето с увреждане и начина, по който то комуникира.

Чл. 339. (1) По исковата молба за определяне на мерки за подкрепа не може да се постанови неприсъствено решение.

(2) Съдът с решението си определя срок, не по-дълъг от 2 години, за който мерките за подкрепа следва да се прилагат, съответно срок не по-дълъг от 6 месеца, за който защитни мерки в ситуация на риск следва да се прилагат.

(3) В заседанието, в което е приключило разглеждането на делото, съдът посочва деня, в който ще обяви решението си, от който ден тече срокът за обжалването му.

(4) Съдът обявява решението си с мотивите не по-късно от двуседмичен срок след заседанието, в което е приключило разглеждането на делото.

§ 7. В Закона за интеграция на хората с увреждания (Обн. ДВ. бр.81 от 2004 г., изм. ДВ. бр.28, 88, 94,103 и 105 от 2005 г., бр.18, 30, 33, 37, 63, 95, 97 и 108 от 2006 г., бр.31, 46, 108 от 2007 г., бр. 41 и 74 от 2009 г., бр. 24, 62 и 98 от 2010 г., бр.15, 66 и 68 от 2013 г., бр.27, 40 и 98 от 2014г., бр.14 от 2015 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. Създават се чл. 32а и 32б със следното съдържание:

„Достъпност на информацията за лица с увреждания

Чл. 32а. (1) Всяко лице, независимо от вида на увреждането си, има право на подходяща подкрепа за самостоятелно упражняване на своите права.

(2) Държавата, общините и доставчиците на обществени услуги са длъжни да предприемат необходимите действия за осигуряване на разумни улеснения и достъпна среда за хората с увреждания.“

Общо задължение за подкрепа

Чл. 32б Държавата, общините и доставчиците на обществени услуги следят в производствата пред тях дали лицата с интелектуални затруднения, психични разстройства или деменция разбират съдържанието на своите права и задължения. В случай на нужда държавата, общините и доставчиците на обществени услуги осигуряват подходящи лица, които да ги консултират и подкрепят.

§ 8. В Изборния кодекс (ДВ. бр.19 от 2014г., изм. бр.35, 53 и 98 от 2014 г., бр. 79 от 2015 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 27, ал.3 думите „или не са вече под запрещение“ се заличават.

2. В чл. 38, ал.2 т.1 се отменя.

3. В чл. 50 ал.1 т.1 се отменя.

4. В чл. 51, ал.2, т.3 се отменя.

5. В чл. 117, ал.3 думите „не е поставено под запрещение“ се заличават.

6. В чл. 350 и в чл. 351 навсякъде думите „не са поставено под запрещение“ се заличават.

7. В чл. 365, ал. 1, т.6 буква „в“ се отменя.

8. В чл. 396 навсякъде в текста думите „поставени под запрещение“ и „не е поставен под запрещение“ се заличават.

9. В чл. 397 навсякъде в текста думите „не са поставени под запрещение“ и „не е поставен под запрещение“ се заличават

10. В чл. 414, ал.1, т.6 буква „б“ се отменя.

§ 9. В Закона за българските лични документи (Обн. ДВ. бр.93 от 1998 г., изм. бр.53 , 67, 70 и бр.113 от 1999г., бр.108 от 2000 г., бр.42 от 2001 г., бр.45 и 54 от 2002 г., бр.29 и бр.63 от 2003г., бр.96, 103 и 111 от 2004г., бр.43 , 71, 86, 88 и 105 от 2005г., бр.105 от 2005 г., бр.30, 82 и 105 от 2006 г., бр.29 , 46 и 52 от 2007 г., бр.66 , 88 и 110 от 2008 г., бр.35, 47, 82 и 102 от 2009 г., бр.26 и 100 от 2010 г., бр.9 , 23, 32 и 55 от 2011 г., бр.21, 42 и 75 от 2012 г., бр. 23 и 70 от 2013 г. и бр.53 от 2014 г., бр. 14 от 20.02.2015 г., бр. 79 от 13.10.2015 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 8, ал.1 т.3 се отменя.

2. В чл. 31а, ал. 2, ал. 4 и ал. 5 се изменят така:

„(2) Заявлението за издаване на лична карта на непълнолетни и на лица с определена мярка за подкрепа, включваща съвместно вземане на решение се подава лично и в присъствието на родител или подкрепящ, който полага подпис в заявлението.“;

„(4) Личната карта се получава лично или съвместно с подкрепящото лице при определена мярка за подкрепа по реда на Закона за физическите лица и мерките за подкрепа, включваща съвместно вземане на решения, а по изключение, когато заявлението е било подадено лично - от упълномощено лице след представяне на нотариално заверено изрично пълномощно или от лице, чиито данни са посочени от заявителя пред длъжностното лице в заявлението при подаването му.

(5) Личната карта на непълнолетни се получава от родител или от подкрепящо лице, а по изключение - от упълномощено лице след представяне на нотариално заверено изрично пълномощно или от лице, чиито данни са посочени от родител или подкрепящ пред длъжностното лице в заявлението при подаването му."

3. В чл. 44 ал. 1 и 2 се изменят така:

„(1) Заявлението за издаване на паспорт се подава лично, а в случаите на определена мярка за подкрепа по реда на Закона за физическите лица и мерките за подкрепа, включваща съвместно вземане на решение, заедно с подкрепящото лице.

(2) Заявлението за издаване на заместващ паспорта документ се подава лично, в случаите на определена мярка за подкрепа по реда на Закона за физическите лица и мерките за подкрепа, включваща съвместно вземане на решение заедно с подкрепящото лице, а по изключение - от упълномощено лице, след представяне на нотариално заверено изрично пълномощно“

4. В чл. 45 навсякъде в текста думите „и на поставени под запрещение лица“ се заличават.

5. В чл. 63а думите „и на поставени под запрещение лица“ и „настойник“ се заличават.

6. В чл. 63б думите „и на поставени под запрещение лица“ и „настойник“ се заличават.

7. В чл. 76 думите „и поставени под запрещение лица“ се заличават.

§ 10. В Търговския закон (Обн., ДВ, бр. 48 от 1991 г., изм. и доп., бр. 25 от 1992 г., бр. 61 и 103 от 1993 г., бр. 63 от 1994 г., бр. 63 от 1995 г., бр. 42, 59, 83, 86 и 104 от 1996 г., бр. 58, 100 и 124 от 1997 г., бр. 21, 39, 52 и 70 от 1998 г., бр. 33, 42, 64, 81, 90 и 114 от 1999 г., бр. 84 от 2000 г., бр. 28, 61 и 96 от 2002 г., бр. 19, 31 и 58 от 2003 г., бр. 31, 39, 42, 43, 103 и 105 от 2005 г., бр. 38, 59, 80 и 105 от 2006 г., бр. 59, 92 и 104 от 2007 г., бр. 50, 67, 70, 100 и 108 от 2008 г., бр. 12, 23, 32, 47 и 82 от 2009 г., бр. 41 и 101 от 2010 г., бр. 14, 18 и 34 от 2011 г., бр. 53 и 60 от 2012 г., бр. 15 и 20 от 2013 г., бр. 27 от 2014 г., изм. и доп. бр. 22 и 95 от 2015 г. и бр. 13 от 2016 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 25, ал.2 думите „със смъртта или поставянето на търговеца под запрещение“ се заменят с „със смъртта на търговеца“.

2. В чл. 47, ал.6 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.

3. В чл. 60а т.3 се отменя.

4. В чл. 93, т.4 думите „или поставяне под пълно запрещение“ се заличават.

5. В чл. 125, ал.1 т.1 думите „или поставяне под пълно запрещение“ се заличават.

6. В чл. 472, ал.2 думите „или с поставянето под запрещение“ се заличават.

7. В чл. 657, ал.1 т.2 се отменя.

§ 11. В Закона за местното самоуправление и местната администрация (Обн. ДВ. бр.77 от 1991г., изм. и доп. бр.24 ,49 , бр.65 от 1995г., бр.90 от 1996г., бр.122 от 1997г., бр.33, 130 и 154 от 1998г., бр.67 и 69 от 1999г., бр.26 и бр.85 от 2000 г., изм. бр.1 от 2001г., бр.28, 45, 119 от 2002 г., бр.69 от 2003г., бр.19 и 34 от 2005г., бр.30 и 69 от 2006 г., бр.61и 63 от 2007г., бр.54 и 108 от 2008 г., бр.6, 14, 35, 42 и 44 от 2009 г., бр.15

и 97 от 2010 г., бр.9 , 32, 36 и 57 от 2011г., бр.38 от 2012 г., бр.15 от 2013г., бр.1 ,9 и 53 от 2014г.) в чл. 30, ал.4, т.1 се отменя.

§ 12. В Закона за гражданската регистрация (Обн. ДВ. бр.67 от 1999г., изм. и доп. бр.28 37 от 2001г., бр.54 от 2002г., бр.63 от 2003г., бр.70 и 96 от 2004г., бр.30 от 2006г., бр.48 и 59 от 2007г., бр.105 от 2008г., бр.6,19 , 47 , 74 , 82 от 2009г., бр.33 от 2010г., бр.9 и 39 от 2011г., бр.42 от 2012г., бр.66 и 68 от 2013г., бр.53 и 98 от 2014 г. и бр. 55 от 2015 г.) в чл. 95, ал. 3 думите „и на поставени под запрещение“ се заличават.

§ 13. В Закона за здравето (обн., ДВ, бр. 70 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 46, 76, 85, 88, 94 и 103 от 2005 г., бр. .18, 30, 34, 59, 71, 75, 81, 95 и 102 от 2006 г., бр. 31,41, 46, 59, 82 и 95 от 2007 г., бр. 13, 102 и 110 от 2008 г., бр. 36, 41, 74, 82, 93, 99 и 101 от 2009 г., бр. 41, 42, 50, 59, 62, 98 и 100 от 2010 г., бр. 8, 9, 45 и 60 от 2011 г., бр. 38, 40, 54, 60, 82, 101 и 102 от 2012 г., бр. 15, 30, 66, 68, 99,104 и 106 от 2013 г., бр. 1, 98 и 107 от 2014 г. и бр. 9, 72, 80 и 102 от 2015 г., бр. 17 и 27 от 2016 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 69, ал. 2 се изменя така:

„(2) Когато пациентът е малолетен инструкцията по ал. 1 се предоставя на родителя или настойника му, когато е непълнолетен - на родителя или попечителя му, а когато е лице по чл. 6, ал. 1 от Закона за физическите лица и мерките за подкрепа, на което съдът е определил една или няколко мерки за подкрепа по чл. 10, ал. 1 или по чл. 30, ал. 3, т. 3 от същия закон - на подкрепящото лице или на лицето, което организира дейността на индивидуалния съвет съгласно Закона за физическите лица и мерките за подкрепа.“

2. В чл. 87, ал. 2 се изменя така:

„(2) Когато пациентът е непълнолетен или е лице по чл. 6, ал. 1 от Закона за физическите лица и мерките за подкрепа, на което съдът е определил една или няколко мерки по чл. 10, ал. 1 или по чл. 30, ал. 3 т. 3 от същия закон, за извършване на медицински дейности е необходимо освен неговото информирано съгласие и съгласието на неговия родител, подкрепящ или на индивидуалния съвет по чл. 33 от Закона за физическите лица и мерките за подкрепа.“

4. В чл. 130, ал. 5, т. 1 думите „и е поставен под запрещение“ се заличават.

5. В чл. 141, ал. 2 се изменя така:

„(2) Генетични изследвания върху деца, лица с психични разстройства и лица по чл. 6, ал. 1 от Закона за физическите лица и мерките за подкрепа, на които съдът е определил една или няколко мерки по чл. 10, ал. 1 или по чл. 30, ал. 3, т. 3 от същия закон, се извършват и след разрешение на комисията по медицинска етика към съответното лечебно заведение.“

6. В чл. 172, ал. 1, т. 2 думите „или поставянето му под запрещение“ се заличават.

§ 14. В Закона за адвокатурата (Обн.ДВ. бр.55 от 2004 г., изм. и доп. бр.43 и 79 от 2005 г., бр.10 , 39 и 105 от 2006 г., бр.59 от 2007 г., бр.69 от 2008 г., бр.53 и 101 от 2010 г., бр. 82 от 2011 г., бр.97 от 2012 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 5, ал.1 т.2 се отменя.

2. В чл. 22, ал.1 т.4 се отменя.

3. В чл. 68, ал.1 точка 2 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 15. В Закона за кооперациите (Обн. ДВ. бр.113 от 1999 г., изм. бр.92 от 2000 г., бр.98 от 2001 г., бр.13 от 2003 г., изм. бр.102 и 105 от 2005 г., бр.33, 34 и 105 от 2006 г., бр.41 и 104 от 2007 г., бр.43 от 2008 г.) се правят следните изменения

1. В чл. 7, ал. 1:

а) В изречение първо думите „не са поставени под пълно запрещение“ се заличават.

б) В изречение второ думите „и поставените под ограничено запрещение“ се заличават.

2. В чл. 10 ал.2 се изменя така:

„(2) Ненавършилите пълнолетие членове на кооперацията правят определените от устава вноски със съгласието на родител.“

3. В чл. 20, ал.2, т.1 думите „и поставените под запрещение“ се заличават.

§ 16. В Закона за задълженията и договорите (ДВ. бр.275 от 1950 г., изм. бр.69 от 1951 г., бр.92 от 1952 г., бр.85 от 1963 г., бр.27 от 1973 г., бр.16 от 1977 г., бр.28 от 1982 г., бр.30 от 1990 г., бр.12 и 56 от 1993 г., бр.83 и 104 от 1996 г., изм. бр.83 и 103 от 1999 г., бр.34 от 2000 г., бр.19 от 2003г., бр.42 и 43 от 2005 г., бр.36 от 2006г., бр.59 и 92 от 2007 г., бр.50 от 2008 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 14, ал.2 думите „или изпадне в състояние, което е причина за поставяне под запрещение“ се заменят с „или изпадне в състояние, което е причина за определяне на мерки за подкрепа или защитни мерки по Закона за физическите лица и мерките за подкрепа“.

2. Член 27 се изменя така:

“**Чл. 27.** (1) Унищожяеми са договорите, сключени от ненавършили пълнолетие лица или от техен представител, без спазване на изискванията, установени за тях.

(2) Унищожяеми са и договорите, сключени в нарушение на чл. 21, ал. 1, чл. и чл. 22, ал. 2 от Закона за физическите лица и мерките за подкрепа, от лицата с определени мерки за подкрепа.

(3) Унищожяеми са и договорите, сключени при условията на чл. 31, както и договорите, сключени при грешка, измама, заплашване или крайна нужда.“

3. В чл. 31 ал.2 се изменя така:

„(2) Унищожаването на такъв договор не може да се иска след смъртта на лицето, освен ако преди смъртта е било поискано постановяване на мерки за подкрепа по реда на чл. 10, ал. 1 от Закона за физическите лица и мерките за подкрепа или ако доказателството за неспособността да разбира и ръководи действията си произлиза от същия договор.

4. В чл. 41, ал.1 думите „или с поставянето им под запрещение“ се заличават.

5. В чл. 287 думите „или с поставянето под запрещение на някой от тях“ се заличават.

6. В чл. 291 думите „поставяне под запрещение“ се заличават.“

§ 17. В Закона за лечебните заведения (Обн. ДВ. бр.62 от 1999 г., изм. и доп. бр.88, 113 и 114 от 1999 г., бр.36, 65 и 108 от 2000 г., бр.51 от 2001 г., бр.28 и бр.62 от 2002 г., бр. 83, 102 и 114 от 2003 г., бр.70 от 2004 г., бр.46, 76 , 85, 88 и 105 от 2005 г., бр.30, 34, 59 и 105 от 2006 г., бр.31 и бр.59 от 2007 г., бр.110 от 2008 г., бр.36, 41, 99 и 101 от 2009 г., бр.38, 59, 98 и 100 от 2010 г., бр.45 и 60 от 2011 г., бр.54, 60 и 102 от 2012 г., бр.15 и бр. 20 от 2013г., бр.47 от 2014 г., бр. 72 и 95 от 2015 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 45, ал. 1, т.8 думите „при смърт на регистрирания или поставянето му под запрещение се заменят с „и при смърт на регистрирания“.

2. В чл. 64, ал. 1, т.3 думите „поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 18. В Закона за трансплантации на органи, тъкани и клетки (Обн. ДВ. бр.83 от 2003 г., изм. бр.88 от 2005 г., бр.71 от 2006г., бр.36 от 2009 г., бр.41 от 2009 г., бр.98 от 2010 г., бр.9 от 2011 г., бр.60 от 2012 г., бр.15 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл.19, ал. 2 думите „поставяне под запрещение“ се заличават;
2. В чл. 24, ал. 6. думите „поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 19. В Закона за данъците върху доходите на физическите лица (Обн., ДВ, бр. 95 от 2006 г.; изм., бр. 52 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 64 и 113 от 2007 г., бр. 28, 43 и 106 от 2008 г.; доп., бр. 25 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 32 от 2009 г.; изм., бр. 35 от 2009 г.; доп., бр. 41 от 2009 г.; изм., бр. 82 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 95 и 99 от 2009 г., бр. 16 от 2010 г.; доп., бр. 49 от 2010 г.; изм. и доп., бр. 94 от 2010 г.; изм., бр. 100 от 2010 г.; изм. и доп., бр. 19 и 31 от 2011 г.; доп., бр. 35 от 2011 г.; изм., бр. 51 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 99 от 2011 г.; изм., бр. 40 и 81 от 2012 г.; изм. и доп., бр. 94 от 2012 г., бр. 23 от 2013 г.; изм., бр. 66, 100 и 109 от 2013 г., бр.1, 53, 98, 105 и 107; бр. 12, 22, 61, 79 и 95 от 2015 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 50, ал.8 думите „и поставените под запрещение“ се заличават.
2. В чл. 54, ал. 2 думите „или поставеното под запрещение“.

§ 20. В Закона за кадастъра и имотния регистър (Обн.ДВ. бр.34 от 2000г., изм. и доп. бр.45 и 99 от 2002г., изм. ДВ. бр.36 от 2004г., бр.39 , 105 от 2005 г., бр.29 и 30 от 2006 г., бр.57 и бр.59 от 2007г., бр.36 и бр.91 от 2008г., бр.80 от 2009 г., бр.19 и 39 от 2011 г., бр.38 от 2012г., бр.15, 66 и 109 от 2013г., бр.49 и 98 от 2014 г., бр. 61 от 2015 г. и бр. 27 от 2016 г.) в чл. 21 се правят следните изменения:

1. В ал.1, т.2 думите „или с поставянето на правоспособното физическо лице под запрещение“ се заличават.
2. В ал. 5 думите „в случаите по ал. 1, т. 2 - при поставяне на правоспособното физическо лице под запрещение, както и“ се заличават.

§ 21. В Закона за държавния служител (Обн. ДВ. бр.67 от 1999г., изм. и доп. бр.1 от 2000 г., бр.25 , 99 и 110 от 2001 г., бр.45 от 2002 г., бр.95 от 2003 г., бр.70 от 2004 г., бр.19 от 2005 г., бр.24 , 30 и 102 от 2006 г., бр.59 и 64 от 2007г., бр.43, 94 и бр.108 от 2008г., бр.35, 42 ,74 и 103 от 2009 г., бр.15, 46, 58, 77, 91 и 97 от 2010 г., бр.1, 18 и 100 от 2011 г., бр.15, 20, 38 и 82 от 2012 г., бр.15 и 68 от 2013 г., бр.14 от 2015 г., бр. 24 и 54 от 2015 г.) в чл.7, ал.1 т.3 се отменя.

§ 22. В Закона за безопасното използване на ядрената енергия (Обн. ДВ. бр.63 от 2002 г., изм. и доп. бр.120 от 2002 г., бр.70 от 2004г., бр.76, 88 и 105 от 2005 г., бр.30 от 2006 г., бр.11 и 109 от 2007 г., бр.36 и 67 от 2008г., бр.42 и 74 от 2009 г., изм. бр.80, 87, 88 и 97 от 2010 г., бр.26 от 2011 г., бр.38 и 82 от 2012 г., бр.15, 66 и 68 от 2013 г., бр.98 от 2014 г., бр.14 от 2015 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 7, ал.2 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.
2. В чл. 87, ал.1 т.5 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 23. В Закона за нотариусите и нотариалната дейност (ДВ. бр.104 от 1996г., изм.и доп. бр.117 , 118 и 123 от 1997 г., бр.24 от 1998г., бр.69 от 1999г., бр.18 от 2003 г., бр.29 и 36 от 2004 г., бр.19 и 43 от 2005 г., бр.30 , 39 и 41 от 2006 г., бр.59 и 64 от

2007г., бр.50 и 69 2008г., бр.42 ,47 и 82 от 2009 г., бр.87 от 2010 г., бр.32 , 41 и 82 от 2011 г., бр.38 и 95 от 2012 г., бр.66 от 2013г., бр.98 от 2014 г., бр. 50 от 2015 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 35, т.2 думите „или с поставянето му под запрещение“ се заличава.
2. В чл. 42, ал.1, т.2 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 24. В Закона за наследството (Обн. ДВ. бр.22 от 1949г., попр. бр.41 от 1949г., изм. и доп. бр.275 от 1950 г., бр.41 от 1985 г., бр. 60 от 1992 г., бр.21 и 104 от 1996 г., бр.117 от 1997 г., доп. бр.96 от 1999г., бр.34 от 2000 г., бр.59 от 2007 г., и бр.47 от 2009 г.) в чл. 13 думите „което не е поставено под пълно запрещение поради слабоумие и е способно да действа разумно“ се заличават.

§ 25. В Закона за съдебната власт (Обн., ДВ, бр. 64 от 2007 г., изм. и доп., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 25, 33, 42, 102 и 103 от 2009 г., бр. 59 от 2010 г., бр. 1, 23, 32, 45, 81 и 82 от 2011 г., изм. с Решение № 10 на Конституционния съд на РБ, бр. 93 от 2011 г., бр. 20, 50 и бр. 81 от 2012 г., бр. 15, 17, 30, 52, 66, 70 и 71 от 2013 г., бр.19, 21, 53, 98 , 107 от 2014 г., и бр.14 от 2015 г.) се правят следните изменения:

1. Чл. 67 ал. 1 се изменя както следва:

„(1) Съдебен заседател е български гражданин, за когото не са определени мерки по реда на Закона за физическите лица и мерките за подкрепа, навършил е 21 години, но не е навършил 65 години към момента на определянето му за съдебен заседател, ползва се с добро име в обществото и не е осъждан за умишлено престъпление, независимо от реабилитацията.“

2. Чл. 71 т. 2 се отменя.

§ 26. В Закона за ветеринаромедицинската дейност (Обн. ДВ. бр.87 от 2005 г., изм. бр.30, 31, 55, 88 от 2006 г., бр.51 и 84 от 2007 г., бр.13, 36, 100 от 2008 г., бр.27, 35, 74 и 102 от 2009 г., бр.25 и 41 от 2010 г., бр.8 и 92 от 2011 г., бр.77, 82 и 97 от 2012 г., бр.7, 15, 66 , 68 , 83 , 99 от 2013 г., бр.98 от 2014 г., бр.14 от 2015 г. и бр. 14 от 2016 г.) в чл. 35, ал.2 т.2 се отменя.

§ 27. В Закона за горите (Обн. ДВ. бр.19 от 2011 г., изм. и доп. бр.43 от 2011 г., бр. 38, 60, 82 и 102 от 2012 г., бр.15, 66 и 109 от 2013 г., бр.28, 53, 61 и 98 от 2014 г. бр. 60, 79 и 100 от 2015 г. и бр. 13 от 2016 г.), се правят следните изменения:

1. В чл. 239 т.3 се отменя.
2. В чл. 245, т.2 думите „или при поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 28. В Закона за здравното осигуряване (Обн. ДВ. бр.70 от 1998 г., изм. и доп. бр.93 и бр.153 от 1998 г., бр.62, бр.65, 67, 69, 110 и 113 от 1999 г., бр.1 и 64 от 2000 г., бр.41 от 2001 г., бр.1, 54, 74 , 107, 112, 119 и 120 от 2002 г., бр.8, 50, 107 и 114 от 2003 г., бр. 28, 38, 49, 70, 85 и 111 от 2004 г., бр.39, 45, 76, 99, 102, 103 и 105 от 2005 г. бр.17 , 18 , 30 , 33 , 34 , 59, 95, 105 от 2006 г., бр.11, 26, 31, 46, 59, 97, 100, 113 от 2007 г., бр.37, 71, 110 от 2008 г., бр.35, 41, 42, 93, 99, 101 от 2009 г., бр.19, 26, 43, 49, 58, 59, 62, 96, 97, 98 и 100 от 2010 г., бр.9, 60, 99 и 100 от 2011 г., бр.38, 60, 94, 101 и 102 от 2012 г., доп. бр.4, 15, 20, 23, 106 от 2013 г., бр.1, 18, 35, 53, 54 и 107 от 2014 г., бр.12, 48, 54, 61, 72, 79, 98 и 102 от 2015 г. и бр. 20 от 2016 г.) в чл. 21, ал. 1 т.2 се отменя.

§ 29. В Закона за туризма (Обн. ДВ. бр.30 от 2013 г., изм. и доп. бр.68 и 109 от 2013 г., бр.40 от 2014 г., бр. 9, 14 и 79 от 2015 г. и бр. 20 от 2016 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 70, ал.1, т.5 се отменя.
2. В чл. 63, ал.1, т.2 се отменя.

§ 30. В Закона за електронния документ и електронния подпис (Обн. ДВ. бр.34, изм. и доп. бр. 112 от 2001 г., бр.30 и 34 от 2006 г., бр.38 от 2007 г. и бр.100 от 2010 г.) в чл. 27 се правят следните изменения:

1. В ал.1 т.2 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.
2. В ал.3, т.1 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 31. В Закона за защита на личните данни (Обн. ДВ. бр.1 от 2002г., изм. бр.70 и бр.93 от 2004г., бр.43 и 103 от 2005г., бр.30 и 91 от 2006 г., бр.57 от 2007 г., бр.42 от 2009 г., бр.94 и 97 от 2010 г., бр. 39, 81 и 105 от 2011 г. и бр. 15 от 2013 г.), в чл. 8, ал.1 т.4 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 32. В Закона за висшето образование (Обн. ДВ. бр.112 от 1995г., изм. и доп. бр.28 от 1996г., бр.56, 57 и 58 от 1997г., бр.60, 66 , бр.111 и 113 от 1999г., бр.54 от 2000г., бр.22 от 2001г., бр.40 и бр.53 от 2002г., бр.48 и 70 от 2004г., бр.77 ,83 и 103 от 2005 г., бр.30, 36, 62 и 108 от 2006 г., бр.41 от 2007г., бр.13, 43 ,69 от 2008г., бр.42, 74 и 99 от 2009г., бр.38, 50, 56, 63 и 101 от 2010 г., бр.61 и 99 от 2011 г., бр.60 и 102 от 2012 г., бр.15 , 63, 68 и 101 от 2013 г., бр.54 ,66 и 107 от 2014 г., бр. 56 и 79 от 2015 г. и бр. 7 от 2016 г.) в чл. 58, ал.1 т. 8 се отменя.

§ 33. В Закона за енергетиката (Обн. ДВ. бр.107 от 2003 г., изм. и доп. бр.18 от 2004г., бр.18 и 95 2005 г., бр.30, 65 и 74 от 2006 г., бр.49, 55, 59 от 2007 г., бр.36, 43, бр.98 от 2008 г., бр. 35, 41 , 42, 82, 103 от 2009 г., бр.54 и 97 от 2010 г., бр. 35 и 47 от 2011 г., бр. 38, 54 и 82 от 2012 г., бр.15, 20, 23, 59 и 66 от 2013 г., бр.98 от 2014 г., бр.14, 17, 35, 48 и 56 от 2015 г.) в чл. 139а, ал.11, т.2 думите „или при поставянето му под пълно запрещение“ се заличават.

§ 34. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (Обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г., бр. 16, 88, 98 и 101 от 2010 г., бр. 23, 48, 99 и 100 от 2011 г., бр. 20, 33 и 38 от 2012 г., бр. 15, 66 и 68 от 2013 г. и бр. 1 и 98 от 2014 г. бр. 14, 24, 61, 79 и 88 от 2015 г., бр. 13 и 17 от 2016 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 82, т.7 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.
2. В чл. 86, т.5 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 35. В Закона за съсловната организация на ветеринарните лекари в България (Обн. ДВ. бр. 84 от 2007 г., изм. бр.8 от 2011 г., бр. 37 от 2015 г., бр. 14 от 2016 г.) в чл. 25, ал.1, т.4 се отменя.

§ 36. В Закона за правната помощ (Обн. ДВ. бр.79 от 2005г., изм.и доп. бр.105 от 2005г., бр.17 , 30 и 42 от 2009 г., бр.32 и бр.97 и 99 от 2010 г., бр.9,82 и 99 от 2011г., бр.82 от 2012г., бр.15 и бр.28 от 2013г. и бр.53 от 2014г.) чл.14, ал.1, т.6 се отменя.

§ 37. В Закона за защита от домашно насилие (заглавие изм. ДВ, бр. 102 от 2009 г.,) (Обн. ДВ. бр.27 от 2005 г., изм. бр.82 от 2006 г., бр.102 от 2009 г., изм. бр.99 от 2010 г. и бр. 50 от 2015 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 8 се правят следните изменения:

а) В т. 1 думите „или е поставено под ограничено запрещение“ се заличават;

б) В т.4 думите „поставено е под запрещение“ се заличават.

2. В чл. 11, ал.3 думите „поставени под запрещение“ се заличават.

§ 38. В Закона за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия (Обн. ДВ. бр.96 от 2004 г., изм. бр. 103 и 105 от 2005 г., бр. 30, 34 и 82 от 2006 г., бр. 69 от 2008 г., бр.12, 19 и 32 от 2009 г., бр. 50 и бр.88 от 2010 г., бр.68 от 2013г., и бр. 53 от 2014 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 23 ал.3 се отменя.

2. В чл. 25 ал.5 се отменя.

§ 39. В Закона за особените залози (Обн. ДВ. бр.100 от 1996 г., изм. бр.86 от 1997г., бр.42 от 1999 г., бр.19 и 58 от 2003 г., бр.34 и 43 от 2005 г., бр.30 и 34 от 2006 г., бр.59 и 108 от 2007 г., бр.100 от 2008 г., бр.24 от 2009 г., бр.101 от 2010 г., бр. 38 от 2012 г., бр.15 от 2013 г., доп. бр.107 от 2014 г., бр. 50 от 2015 г.) в чл. 50, т.3 думите „с поставянето му под запрещение или“ се заличават.

§ 40. В Закона за арендата в земеделието (Обн. ДВ. бр.82 от 1996 г., изм. бр.35 и 113 от 1999г., бр.99 от 2002 г., бр.13 от 2007г., бр.36 и 43 от 2008 г., бр.14 от 2015 г.) в чл. 27, ал.1, т.5 думите “или с поставянето под запрещение“ се заличават.

§ 41. В Закона за Икономически и социален съвет (Обн. ДВ. бр.41 от 2001 г., изм. бр.120 от 2002 г., бр. 20 от 2003 г., бр.17 от 2006 г., бр.36 от 2008 г., бр.82 от 2009 г., бр.14 и 61 от 2015 г.), в чл. 8, ал.1, т.3 се отменя.

§ 42. В Закона за пътищата (Обн., ДВ, бр. 26 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 88 от 2000 г., бр. 111 от 2001 г., бр. 47 и 118 от 2002 г., бр. 9 и 112 от 2003 г., бр. 6 и 14 от 2004 г., бр. 88 и 104 от 2005 г., бр. 30, 36, 64, 102, 105 и 108 от 2006 г., бр. 59 от 2007 г., бр. 43 и 69 от 2008г., бр. 12, 32, 41, 42, 75, 82 и 93 от 2009 г., бр. 87 от 2010 г., бр. 19, 39, 55 и 99 от 2011 г., бр. 38, бр. 44, бр. 47, бр. 53 от 2012 г., бр. 15 и 66 от 2013 г., бр.16 , 53 и 98 от 2014 г., бр.10, 14, 37, 61, 95 и 101 от 2015 г.) в чл. 21б, ал.1 т.1 се отменя.

§ 43. В Данъчно-осигурителен процесуален кодекс (Обн., ДВ, бр. 105 от 2005 г.; изм., бр. 30 и 33 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 34 от 2006 г.; бр. 59 и 63 от 2006 г.; доп., бр. 73 от 2006 г.; изм., бр. 80 , 82 , 86 , 95 , 105 от 2006 г.; изм., бр. 46, 52, 53, 57 и 59 от 2007 г.; бр. 108 и 109 от 2007 г.; изм., бр. 36, 69 и 98 от 2008 г.; бр. 12, 32, 41 и 93 от 2009 г.; бр. 15, 94 , 98, 100 и 101 от 2010 г.; бр. 14, 31 , 77 и 99 от 2011 г.; бр. 26, 38 , 40, 82, 94, бр. 99 от 2012 г., бр.52 , 98 , 106 и 109 от 2013г., бр.1, 14 , 18 , 40 , 53 и 105 от 2014 г., бр.12, 14, 60, 61 и 94 от 2015 г. и бр. 13 от 2016 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 10, ал.2 думите „Малолетните, непълнолетните и поставените под запрещение физически лица се заменят с „малолетните и непълнолетните“:

2. В чл. 222, ал.1, т.1 се отменя.

§ 44. В Закона за частните съдебни изпълнители (Обн. ДВ. бр.43 от 2005 г., изм. и доп. бр.39 от 2006 г., бр.31, 59 и 64 от 2007 г., бр.69 от 2008 г., бр.97 от 2010 г., бр.82 от 2011г., бр.49 от 2012 г.) правят следните изменения:

1. В чл. 31, ал.1, т.2 думите „или с поставянето му под запрещение“ се заличават.
2. В чл. 38, т.3 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 45. В Закона за Българската телеграфна агенция (Обн. ДВ. бр.99 от 2011г., изм. бр.78 от 2012 г., бр.15 от 2013 г., бр.19 от 2014 г., бр. 74 и 79 от 2015 г.) в чл.11, ал.1 т.4 се отменя.

§ 46. В Закона за убежището и бежанците (Обн. ДВ. бр.54 от 2002 г., изм. бр.31 от 2005 г., бр.30 от 2006 г., бр.52 и 109 от 2007 г., бр.82 от 2009 г., бр.39 от 2011 г., бр.15 и 66 от 2013 г., бр.98 от 2014 г., бр. 80 и 101 от 2015 г.) чл. 27 се изменя така:

„Чл. 27. Председателят на Държавната агенция за бежанците може да поиска от съда определяне на мерки за подкрепа или защитни мерки в ситуация на риск по реда на Закона за физическите лица и мерките за подкрепа.“

§ 47. В Закона за занаятите (Обн. ДВ. бр.42 от 2001 г., изм. бр.112 от 2001г., бр.56 от 2002 г., бр.99 и 105 от 2005 г., бр.10, 30, 34 и 81 от 2006 г., бр.19 и 82 от 2009 г., бр.15 от 2010 г., бр.28 от 2011 г., бр.68 от 2013 г., бр. 79 от 2015 г.) в чл. 18, ал.2 думите „или са поставени под запрещение“ се заличават.

§ 48. В Закона за юридическите лица с нестопанска цел (Обн. ДВ. бр.81 от 2000 г., изм. бр.41 и 98 от 2001 г., бр.25 и 120 от 2002 г., бр.42 и 102 от 2005 г., бр.30, 33, 38,79 и 105 от 2006 г., бр.42 от 2009 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 22, ал.1 т.2 думите „или поставянето под пълно запрещение“ се заличават.

2. В чл. 36, ал.1 думите „или поставени под запрещение“ се заличават.

§ 49. В Кодекса за застраховането (Обн. ДВ. бр.102 от 2015г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 20, ал. 1 думите „което не е поставено под запрещение“ се заличават.

2. В чл. 438, ал. 1 думите „или лице, поставено под пълно запрещение“ се заличават.

§ 50. В Закона за банковата несъстоятелност (Обн. ДВ. бр.92 от 2002 г., изм. и доп. бр. 67 от 2003 г., бр.36 от 2004 г., бр.31 и 105 от 2005 г., бр.30, 34 и 59 от 2006 г., бр.59 от 2007 г., бр.67 от 2008 г., бр.105 от 2011 г., бр.98 от 2014 г., бр. 22, 41, 50, 61, 62 и 94 от 2015 г.) в чл. 29, ал.1, т.2 се отменя.

§ 51. В Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси (Загл. изм. ДВ, бр. 97 от 2010 г.) (Обн. ДВ. бр.94 от 2008 г., изм. и доп. бр.10, 26, бр.101 от 2009 г., бр.62 и 97 от 2010 г., бр.38 от 2012 г., бр.15 от 2013 г., и бр.12 от 2015 г.) в чл. 22в, ал.1, т.6 думите „или поставяне под запрещение“ се заличават.

§ 52. В Закона за камарите на архитектите и инженерите в инвестиционното проектиране (Обн. ДВ. бр.20 от 2003 г., изм. бр.65 от 2003 г., бр.77 от 2005 г., бр.30 и 79 от 2006 г., бр.59 от 2007 г., бр.13 от 2008 г., бр.28 от 2009 г., бр.15 от 2010 г., бр.82 от 2012 г., бр.66 и 83 от 2013 г., бр.98 от 2014 г.) в чл. 14, ал.4 т. 4 се отменя.

§ 53. В Закона за управление на отпадъците (Обн. ДВ. бр.53 от 2012г., изм. бр.66 от 2013г., бр.61 и 98 от 2014 г., бр.14 от 2015г.) в чл. 107, ал.1, т.3 думите „или при поставянето му под запрещение“ се заличават.

§ 54. В Закона за държавна агенция „Национална сигурност“ (Обн. ДВ. бр.109 от 2007 г., изм. и доп. бр.69 , бр.94 от 2008 г., бр.22, 35, 42 и 82 от 2009 г., бр.93 от 2009 г., бр.16 , 80 и 97 от 2010 г., бр.9 и 100 от 2011 г., бр.38 от 2012 г., бр.15, 30, 52, 65 и 71 от 2013 г., бр.53 от 2014г., бр.14, 24 и 61 от 2015 г. и бр. 15 от 2016 г.) в чл. 53, ал. 1, т. 3 се отменя.

§ 55. Този закон влиза в сила една година след датата на обнародването му в „Държавен вестник“.

ПРОЕКТ!

МОТИВИ КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ФИЗИЧЕСКИТЕ ЛИЦА И МЕРКИТЕ ЗА ПОДКРЕПА

Проектът на Закон за физическите лица и мерките за подкрепа (ЗФЛМП) е следствие от промените в общественото - икономическите отношения, настъпили в Република България в края на XX-ти и началото на XXI-и век, след като страната ни стана член на Съвета на Европа и на Европейския съюз.

Осигуряването на спокойното и пълноценно упражняване на основните човешки права от всеки български гражданин наложила необходимост от преосмисляне и регулиране по нов начин на обществените отношения, включително и на дееспособността - един от класическите институти на личното право. Законопроектът е съобразен с новите изискванията за регламентацията на тази особено чувствителна област на правно регулиране, която пряко засяга не само хората с увреждания, а и цялото общество.

През изминалия период на основата на Конституцията на Република България от 1991 г. се извършиха съществени изменения и гражданското законодателство изцяло се обнови. Бяха ратифицирани важни за правата на човека международни актове – Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи и Конвенцията за правата на хората с увреждания (КПХУ)¹. Голямата Камара на Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) постанови две осъдителни решения срещу България - едното е по делото „Станев”², основано на връзката между запрещението (дори ограниченото) и нарушаването на основни права и свободи (право на защита от унижително отнасяне, защита срещу незаконно лишаване от свобода, право на достъп до правосъдие), а второто е решението по делото "Станков" срещу България, което е в същия смисъл, постановено на 17 март 2015 г.

През 2014 г. Конституционният съд отхвърли предявеното от Омбудсмана искане на Република България за обявяване на разпоредбата на чл. 5 от Закона за лицата и семейството за противоконституционна, но отбеляза в решението си, че е наложително спешното предприемане на мерки за промяна на законодателството в областта на самостоятелното упражняване на права от хората с увреждания, в посоката, очертана от чл. 12 КПХУ: „.....*Защитата на правата на хората с психически увреждания е въпрос от компетентността на Народното събрание, което трябва да приеме съответното законодателство за режима на недееспособността.*”

¹ Ратифицирана със закон, приет от 41-ото Народно събрание на 26 януари 2012 г., ДВ, бр. 12 от 2012 г., в сила от 21 април 2012 г.. Европейският съюз ратифицира за първи път като съюз този международен правен акт (Конвенцията) през 2009 г. (Council decision 2010/48/EC of 26 November 2009 concerning the conclusion, by the European Community, of the United Nations Convention on the Rights of Persons with disabilities).

² „Stanev v. Bulgaria”, Жалба No. 36760/06, Решение на Голямата Камара на ЕСПЧ от 17.01.2012 г..

Законът за лицата и семейството (ЗЛС), който се предвижда да бъде отменен със законопроекта е в сила от 1949 г. при напълно различна от днешната социално-икономическа и политическа организация на обществото. Наред с идеята за защита, ЗЛС отразява и доминиращата тогава правна и идеологическа доктрина, според която лицата, страдащи от психически увреждания и интелектуални затруднения, следва да бъдат държани изолирани от обществото и да бъдат лишени от основни граждански и политически права, защото не могат да се справят с тяхното упражняване, като бъдат поставени под запрещение – пълно или ограничено. От първоначалната редакция на ЗЛС действат само разпоредбите, уреждащи някои основни белези на гражданския статус на физическите лица - правоспособност, дееспособност, ограничаване на дееспособността, обявяване на отсъствие и смърт. В останалата си част разпоредбите на закона са отменени отдавна или са част от други съвременни нормативни актове.

Необходимо е регламентацията на българското лично право да е съобразена с изискванията за модерно законодателство, съответстващо на етапа на развитие на обществото, на новите принципи и обществени и етични норми, гарантиращи свободното и демократично упражняване на правата, гарантирани от Конституцията на всеки гражданин и най - вече правото на равнопоставеност пред закона, независимо от наличието или липсата на увреждане.

Конвенцията не създава нови права, а предлага ново разбиране за упражняването им от всеки и изисква създаване на законови гаранции за това. Следва да се промени подходът и отношението към хората с увреждания – не като към обекти на грижа, а като към активни субекти на права, от подход на милосърдие към подход, основан на правата, от патернализъм към овластяване.

Целта на законопроекта е от една страна - овластяване и постигане на автономност на хората с увреждания, като носители на права, а от друга страна - ангажиране на отговорността на институциите и третите страни, които имат задължения да гарантират ефективното и реално упражняване на права от хората с увреждания.

Остаряла и дискриминационна е терминологията на ЗЛС и идеята за увреждането, което може да доведе до загуба на дееспособността. Употребяват се понятия като „слабоумие” и „душевна болест”, които са неприемливи и не отговарят на стандартите за съвременното общество и са в противоречие с КПХУ.

КПХУ определя менталните затруднения като психо - социални и интелектуални затруднения, поради което е недопустимо ограничаването на права поради медицинска диагноза или увреждане. Затрудненията в самостоятелното упражняване на права се разглеждат не като непреодолима последица от увреждането, а като последица от липсваща подкрепа, която може да бъде компенсирана чрез подходящи подкрепящи мерки и мрежи от услуги, достъпни на всяко лице с увреждане. Стандартите на чл.12 от КПХУ се изразяват не само в признаването правото на самостоятелно упражняване на права от страна на хората с увреждания (независимо от наличието на заболяване, степен на когнитивен потенциал и пр.), но също така с тях се ограничава намесата на държавата и трети страни в процеса на вземане на решения, като се създават възможности за положителен избор на всеки, чрез въвеждането на института на подкрепеното вземане на решения. Този нов подход е ясно развит и в нормативното тълкуване на чл. 12 от КПХУ, направено от Комитета за правата на хората с увреждания <http://www.justice.government.bg/48/>.

След ратифицирането на КПХУ законодателството на Република България – не само ЗЛС, а и ред други закони, ограничавачи правата на хората с ментални проблеми, са в противоречие с международните стандарти. Това положение е констатирано и в

решенията, постановени по делата Станев срещу България и Станков срещу България от Голямата Камара на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ)³. В решението по първото дело е посочено, че поставянето под запрещение препятства достъпа до правосъдие⁴, търсенето на обезщетение за нечовешките и унижителни условия в случай на настаняване в институция, прави невъзможна защитата срещу подобно настаняване⁵. В решението Станев срещу България Съдът в Страсбург изрично подчертава „растящото значение, което международните инструменти за защита на лицата с психични разстройства днес придават на предоставянето на максимална юридическа автономност на тези лица”⁶. Това наложи предложението със законопроекта да бъде създадена нова уредба, която да гарантира автономията на всяко лице с увреждане, осигуряване на подкрепа за самостоятелно упражняване на права и равенство пред закона на всички.

В законопроекта се съдържат всички принципи и стандарти, заложи в чл. 12 от КПХУ, като се въвежда основна ценностна промяна в уредбата на дееспособността, при пълно отразяване препоръките за законодателна реформа на Общ коментар № 1 (2014) на Комитета за правата на хората с увреждания към ООН. Дееспособността вече се разглежда и регламентира като инструмент за изграждане на правната реалност на индивида, която му дава възможност да участва пълноценно в обществото, съобразно своя личен избор и предпочитания и като начин за реализиране на неговата свобода, която не може да бъде ограничавана. Законопроектът отговаря на изискванията на КПХУ държавата да разработи механизми за подкрепа за самостоятелно упражняване на права от всички хора, включително тези с увреждания, за да могат те да действат равнопоставено на другите в съответствие със своята воля, ценности, предпочитания и да правят личен избор.

Със законопроекта се поставят две по - конкретни цели:

- Развиване на мерки за подкрепа, гарантиращи, че лицата, които имат затруднения при извършване на конкретни правни действия ще получат необходимата подкрепа за упражняване самостоятелно на правата си, според тяхната воля и предпочитания, без заместване на волята им;

- Предвиждане на гаранции и предпазни мерки, за да бъде едновременно постигнато зачитане на желанието и личния избор на всяко лице, предпазването му в ситуации на сериозен риск от необратимо увреждане и защита на интересите на третите лица.

Със законопроекта се предлагат нови за българското законодателство институти: на подкрепата при извършване на конкретни правни действия, подкрепеното вземане на решения и защитните мерки в ситуация на риск, съвместно вземане на решения, предварителна декларация и др. Уредени са и правомощията на органа по подкрепеното вземане на решения, който е кметът на общината. По същество се предлага отмяната на института на запрещението (ограничаване на дееспособността) и замяната му с комплекс от мерки, чрез които се оказва подкрепа на лица със затруднения (увреждания) да упражняват правата си самостоятелно.

В предлаганите мерки за подкрепа при упражняване на права в глава втора, се предлага *ново разбиране за личността и възможността ѝ да упражнява*

³ Решението по делото Станев срещу България е постановено на 17.01.2012 г. по жалба 36760/06 <http://www.justice.government.bg/47/233/>, а по делото Станков срещу България е постановено на 17.03.2015 г. по жалба № 25820/07

⁴ Параграфи 241-247 от Решение от 17. 01. 2012 по жалба 36760/06.

⁵ Параграфи 217-221 от Решение от 17. 01. 2012 по жалба 36760/06.

⁶ Параграф 244 от Решение от 17. 01. 2012 по жалба 36760/06.

самостоятелно правата си. Новите текстове в закона ще регулират обществените отношения, отнасящи се до възможността за упражняване на права от лицата, навършили 18 години. Описани са предпоставките за придобиване на дееспособност, както и обстоятелствата, при които следва да се включат новите институтите „мерки за подкрепа“ и по-специално формите на „подкрепено вземане на решение“. Мерките за подкрепа са регламентирани като съвкупност от мерки, които да създадат възможност лицата да могат да упражняват своите права, развити са принципите, на които се подчинява новата правна уредба, предпазните мерки, и правомощията на органите, които са ангажирани с вземане и изпълнение на решения, свързани с упражняване на дееспособността от лицата.

Задължението за замяна на режимите за заместващо вземане на решения - пълно и ограничено запрещение - с режима на подкрепено вземане на решения изисква *едновременно* премахване на институтите на заместващо вземане на решения, каквото е запрещението и разработване на мерки за подкрепа. Тези мерки са регламентирани по начин, който зачита правата, желанията и предпочитанията на хората с увреждания. Предвидени са гаранции за защита от заместването на волята при вземане на решения. Законопроектът гарантира още, че *целта на подкрепата при всеки отделен случай ще бъде разкриване на желанията и предпочитанията на подкрепеното лице или създаване на условия, тези желания и предпочитания да бъдат проявени или интерпретирани в максимална степен.*

От основополагащо значение за разбиране на новосъздадената процедура по определяне на мерки за подкрепа и прилагането им във всеки конкретен случай, е така нареченият тест (оценка) на сериозните затруднения, които може да изпита конкретното лице. Процесът на вземане на решения се състои от основните елементи: разбиране, оценяване, свързване и комуникиране. Тази оценка цели да разкрие в кой етап от процеса на вземане на решения се проявява дефицит, както и какви са необходимите външни условия, за да бъде компенсиран този дефицит по начин, позволяващ на човека да упражнява правата си самостоятелно.

В същото време законопроектът отделя специално внимание на опасността проблемите с комуникацията, които един човек може да има, да рефлектират върху неговите реални възможности да упражнява правата си самостоятелно. Изрично е предвидено, че подобни комуникационни затруднения не са основание за определяне на подкрепящи мерки. Те са основание за осигуряване на разумни улеснения на човека с увреждане, които да му гарантират, че ще може да разбере околните и ще бъде разбран адекватно, без увреждането да е пречка за самостоятелното упражняване на неговите права.

Новият инструментариум за лично упражняване на права се основава на *концепцията за доверителната връзка*, като специфично средство за изразяване на волята на лицето с увреждане. Доверителната връзка, е трайната връзка между две или повече лица, основана на взаимно доверие и разбиране.

Много съществен момент в законопроекта е регламентацията, че по отношение упражняването на личните права, като напр. сключване на брак, прекратяване на брак, съставяне на завещание, сдружаване, като и упражняване на репродуктивни права се изключват формите на подкрепа, а тези права се упражняват самостоятелно, след подходящо консултиране. Личните права не могат да бъдат ограничавани в резултат на подкрепящите мерки по никакъв начин. Те са свързани с личността и нейната идентичност и уникални преживявания - интимния живот, свободата на съвестта, религията, участието в общността и затова зависят от личната преценка на носителя си. Необходима последица от това са измененията в други нормативни актове, които трябва

да настъпят с приемане на законопроекта. Така например, следва да отпаднат пречките за брак, за сдружаване, за гласуване и др. За да бъде гарантирано упражняването на тези права в съответните закони се предвиждат задължения на професионалистите или длъжностните лица, които да осигурят необходимата консултация на лицата, така че те да могат да упражнят своите права.

Прилагането на мерките за подкрепено вземане на решение се основава на необоримата презумпция на чл.12 от Конвенцията, че всяко физическо лице има призната дееспособност и е свързано със задължението на държавите, страни по нея, да предприемат подходящи мерки за осигуряване на достъп на хората с увреждания до необходимата им подкрепа за самостоятелно упражняване на права. Чрез регламентирането на подкрепеното вземане на решения на практика се приспособява адекватно инструментариума за самостоятелно упражняване на права с цел осигуряване на лично участие на хора с интелектуални затруднения и психични проблеми.

Подкрепеното вземане на решения включва съвкупност от мерки, основани на доверие между подкрепящ и подкрепен, чрез която доверителна връзка се постига личното упражняване на права (и зачитане на това от всички трети страни). Мерките се определят за конкретни сфери и/или действия, при наличие на затруднения за тях и винаги се постановяват за определен срок.

Общото за всички форми на подкрепеното вземане на решения е новият ценностен фокус – винаги следва да се основават и да отчитат желанията и предпочитанията на лицата. Овластяването на лицата и гарантиране на тяхната автономия заменя съществуващата до момента в законодателството концепцията за „най-добрия интерес на хората с увреждания“, която ще бъде заменена с гаранции за най - добра интерпретация на волята на тези лица. Водещ е принципът, че при прилагане на мерките следва да има изчерпателност, като първоначално се прилагат тези, които са с по-нисък интензитет. До прилагане на мерки с по-висок интензитет се стига след изчерпване на възможностите за прилагане на по-лека мярка.

Част от регламентацията на подкрепящата мярка е гарантиране избягването на конфликт на интереси и неправомерно влияние между подкрепящия и подкрепения. Уреждат се и предпазни механизми за защита от конфликт на интереси и упражняване на неправомерно влияние.

Тъй като ще се прилагат само при действия с правни последици, мерките се определят от съда при спазване на тяхната последователност и изчерпване възможностите за определяне на предходна мярка при специален съдопроизводствен ред.

В глава четвърта се предвижда специално производство по определяне на защитни мерки в ситуация на риск. Тази процедура по своята същност е една предпазна мярка, която гарантира, че лицето в сериозна криза няма да се окаже без възможност за подкрепа и няма да пострада от необратими загуби в личен и финансов аспект.

Законопроектът въвежда легални дефиниции на новите правни термини, непознати досега в българското законодателство, съобразявайки се изцяло с положението на лицата с ментални увреждания, като предлага една различна, гарантираща спазването на техните основните човешки права уредба, гарантираща, че всеки от тях, независимо от увреждането си ще има на разположение онези необходими правни и фактически средства, за да упражнява сам правата си. От човешка гледна точка, законопроектът освобождава хората с ментални увреждания от един от най-големите им страхове – този, свързан със загубата на дееспособността, което често е разбирано като изключване от обществото. На мястото на този страх идва разумната

човешка подкрепа и взаимопомощ и зачитане различието на личността, предоставяне на подкрепа каквато е нужна на конкретния човек, а не бюрократично обусловена и създаваща зависимост на ограничаване поради „неможене“.

Съвременните постижения в областта на човешките права са резултат преди всичко на ценностна и философска промяна. В различните периоди от своето развитие правото познава и ограничаване на дееспособността въз основа на полова принадлежност, определен социален статус или наличие на физическо увреждане. Тази правна регламентация е отразявала зрелостта и ценностната система на обществото към онези моменти. Възможната промяна на парадигмата сега (съобразно чл. 12 от Конвенцията) поставя най-вече чисто човешкото и ценностно предизвикателство да приемем, че всички сме равни и че дори хората с ментални увреждания следва да упражняват своите права чрез лични действия и да вземат решения за своя живот, така, както прави всеки друг човек без увреждане. На тази обществена ценност предложеният проект на Закон за физическите лица и мерките за подкрепа дава адекватен правен отговор, като с неговото приемане ще се прекрати парадоксът да се гарантират права чрез тяхното ограничаване.

БОЙКО БОРИСОВ

**МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**